

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ АКТИВ ACQUIS ЄС В ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «магістр»

студентки II року навчання

галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,

спеціальності 035 «Філологія»,

спеціалізації 035.041 «Германські мови та

літератури (переклад включно), перша –
англійська)»,

ОПП «Художній переклад з англійської

мови, літературне редагування та

менеджмент перекладацьких проєктів»

Анастасії ЛИТОВКИ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри

теорії і практики перекладу з

англійської мови

Ірина ТРИЩЕНКО

«Допущено до захисту»

Протокол № 8 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 07.04.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАВОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЮРИДИЧНИЙ ДИСКУРС З ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ПОГЛЯДУ.....	6
1.1. Юридичний дискурс як об'єкт філологічних та перекладознавчих досліджень.....	6
1.2 Мовні характеристики юридичного дискурсу з перекладознавчого погляду	10
1.3. Тракткування терміну “стратегії перекладу” в перекладознавстві.....	14
1.4. Перекладацькі трансформації як засіб відтворення основних характеристик юридичного дискурсу... ..	19
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК АКТИВ АСQUIS ЄС У ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ.....	27
2.1. Загальна характеристика джерел права ЄС	27
2.2. Лексичні характеристики активів асquis ЄС в галузі торгівлі та способи їх відтворення засобами української мови.	33
2.3. Граматичні характеристики активів асquis ЄС в галузі торгівлі та шляхи їх відтворення в українських перекладах.....	39
Висновки до розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ АКТИВ АСQUIS ЄС У ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ.....	47
3.1. Способи досягнення еквівалентності в актах єс у галузі торгівлі.....	47
3.2 Лексико-семантичні перекладацькі трансформації при перекладі активів асquis ЄС у галузі торгівлі	56
3.3 Лексико-граматичні перекладацькі трансформації при перекладі активів асquis ЄС у галузі торгівлі	61
Висновки до розділу 3.....	76

	3
ВИСНОВКИ.	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи обумовлюється прагненням України стати гідним членом Європейського Союзу та нагальною необхідністю привести свої законодавчі акти і всю правову систему відповідно до міжнародних правових норм і стандартів, зокрема у питаннях співпраці з європейськими провідними міжнародними організаціями – Радою Європи, Європейським Союзом та ГАТТ/СОТ. Надзвичайно актуальним є розгляд питання про специфічність мови права, її роль у перекладі правових актів та впливом на прозорість і узгодженість законодавства України до законодавства ЄС.

На жаль, у лінгвістичній науці цій проблемі приділили недостатньо уваги. Загальними засадами перекладу текстів юридичного характеру займалися такі вчені як Д. С. Касяненко, Р. А. Петров В. І. Карабан, Артикуца, І. Клименко та інші. Необхідно зазначити, що особливу увагу перекладу законодавчих актів ЄС присвятила Д. С. Касяненко [12] та Р. А. Петров [26; 27; 28]. Також варто зауважити, що тексти актів ЄС в Україні почали вивчатись відносно недавно. Отже, на сьогодні ця проблема не є достатньо дослідженою та висвітленою.

Об'єктом дослідження є тексти актів ЄС в галузі торгівлі та їх офіційні переклади українською мовою.

Предметом дослідження є стратегії відтворення характеристик англomовних актів ЄС у сфері торгівлі як різновиду юридичного дискурсу.

Мета дослідження полягає у визначенні ключових способів перекладу актів ЄС в галузі торгівлі та комплексному аналізі застосованих перекладацьких стратегій і трансформацій.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- представити огляд теоретичної літератури з обраної теми;
- визначити поняття дискурсу та юридичного дискурсу;
- дослідити поняття *acquis communautaire*;
- надати класифікацію законодавчих актів ЄС та охарактеризувати їхні мовні особливості;
- ознайомитися із різними трактуваннями стратегій перекладу;
- ознайомитись із загальними стратегіями, які застосовуються при перекладі юридичних текстів з англійської мови на українську;
- виявити найтипівіші стратегії при перекладі законодавчих актів ЄС українською мовою;
- проаналізувати приклади використання різних трансформацій при перекладі актів ЄС у галузі торгівлі;

Матеріалом дослідження виступають тексти законодавчих актів ЄС у галузі торгівлі. Нами було проаналізовано 12 актів *acquis* ЄС.

Методи дослідження. Для досягнення мети використовується комплексний аналіз, що включає в себе описовий метод, методи перекладацького, дефінітивного аналізу і елементи компонентного аналізу. Також ми застосували метод кількісних підрахунків, щоб продемонструвати які стратегії та трансформації є найбільш продуктивними при перекладі актів ЄС, які пов'язані із торгівлею.

Теоретичне значення роботи полягає в глибокому дослідженні особливостей юридичного перекладу та перекладу англійськомовних правових актів ЄС.

Практичне значення дослідження зумовлене можливістю застосовувати його результати на практиці при перекладі актів ЄС на українську мову не тільки у галузі торгівлі, а також використовувати його матеріали на практичних заняттях з юридичного перекладу у вищих навчальних закладах.

РОЗДІЛ 1. ЮРИДИЧНИЙ ДИСКУРС З ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ПОГЛЯДУ

1.1 Юридичний дискурс як об'єкт філологічних та перекладознавчих досліджень

Одним із найбільш дискусійних питань у лінгвістиці стало поняття дискурсу. Американський лінгвіст З. Харріс в 1952 році в рекламній статті вперше вжив юридичний дискурс як лінгвістичний термін. Треба зазначити, що відповідно до довідкових джерел термін дискурс в історії людства має досить давній шлях. З середньовічної латині *discursus* означає аргумент [51].

На сьогодні проблемою дискурсу займається велика кількість наукових фахівців. Серед них є літературознавці, соціологи, політологи, філософи, психологи і звичайно ж правознавці. Внаслідок цього в кожній галузі наукових знань термін «дискурс» трактується по різному, тобто набуває іншого значення. Як наслідок такого широкого вжитку цього терміну, стало те, що на даний момент науковці ще не дійшли згоди у визначенні загального поняття «дискурс».

Сучасна наука розглядає дискурс «як складне явище, що складається з учасників комунікації, ситуації спілкування і самого тексту». Інакше кажучи, дискурс можна розглядати як абстрактну систему правил, яка відбувається в конкретних місцях. У комунікації ідеалом є досягнення найбільшої «відповідності між дискурсом як абстрактною системою правил і дискурсом (або текстом) як конкретним вербальним» вираженням цих правил [15, с. 44]. Розглядаючи теорію мовної діяльності виділяють два аспекти, а саме створення та розуміння дискурсу. Інакше кажучи, створення дискурсу охоплює обміркування, планування, говоріння, письмо, а розуміння дискурсу в свою чергу включає слухання, сприйняття письмового тексту, аналіз та інтерпретацію [15, с. 44].

Відповідно до М. Фуко, юридичний дискурс є текстом права, що зазнає динамічного процесу тлумачення та роз'яснення. Проте, варто зауважити, що на думку цього теоретика, дискурс як термін не варто ототожнювати як з

емпіричною мовою, так із текстом. У теорії Фуко дискурс розглядається як явище що не підпорядковується мові, і дає можливість розкрити справжнє значення того, що люди намагаються висловити [60].

Як бачимо, дуже широкий спектр визначення концепту дискурсу має суперечливий характер. Наприклад, Т. А. ван Дейк пропонує нам два визначення поняття дискурсу. Згідно з першим, дискурс в широкому розумінні є складною комунікативною подією, що відбувається між співрозмовниками або спостерігачами у певних контекстах часу та простору. На його думку, така комунікативна подія може бути як в усній формі, так і в письмовій, і може мати вербальні і невербальні компоненти (такі як, читання газети чи діалог між пасажиром). За словами Т. А. ван Дейка друге значення дискурсу в вузькому розумінні – являє собою усний або письмовий текст, який враховує всього лиш одну вербальну складову [47; 48; 49; 50].

Юридичний переклад є однією з складових комунікативного процесу в юридичній сфері. У контексті визначення дискурсу, його можна розглядати як один із елементів комунікативної події, що відбувається між учасниками юридичного процесу. Багато теоретиків та дослідників займаються вивченням різних аспектів юридичного перекладу, в тому числі його впливу на комунікацію між сторонами у справах, а також на розуміння та інтерпретацію правових документів.

Юридичний дискурс є процесом, що ґрунтується на історичних та соціокультурних стандартах і має на меті створення і закріплення правових норм, регулювання та контроль суспільних відносин. Зміст, який формується в рамках юридичного дискурсу, спрямований на регулювання соціальних відносин між учасниками з повноваженнями, відповідальностями та свободами [63, с. 149].

Українська дослідниця С. Дорда вважає, що юридичний дискурс належить до інституційних дискурсів, які мають свої унікальні особливості. Він також характеризується як універсальними, так і особливими рисами, які

залежать від його предметної області та методів пізнання, що використовуються для досягнення його цілей [63, с.153].

Царьова І. В. вважає, що мета юридичного дискурсу визначає напрямок мислення та мовленнєвої активності учасників, тобто те, що вони прагнуть досягти через знаходження правди, вирішення складної проблеми, домовлення про компроміс або розв'язання якихось спірних питань [37, с. 129].

Отто Ватер пропонує структурувати юридичний дискурс відповідно до функціональних галузей права. За його класифікацією, юридичний дискурс можна поділити на чотири основні функціональні галузі, а саме: законодавча мова, мова юридичної лінгвістики та експертиз, мова офіційного стилю та адміністративний жаргон. Кожна з цих галузей має свої специфічні особливості та адресатів, для яких вона призначена [57, с. 44-57].

Як зазначає Н. Є. Коваль, юридичний дискурс є особливим комунікаційним процесом, який використовується у різних контекстах, таких як судові засідання, консультації між адвокатом та клієнтом, допити свідків, законодавчі документи, судові протоколи та судові рішення [17].

Сфера юриспруденції у свою чергу охоплює різноманітні явища, що охоплюють не лише юридичні товариства та спільноти, юридичні суб'єкти та нормативні підсистеми, а й методи та засоби юридичної діяльності, аспекти юридичної етики та культури. Усі ці компоненти юридичної сфери залежать від юридичного дискурсу, оскільки вони відображаються та використовуються в ньому. Вони можуть бути як предметом обговорення в рамках дискурсу, так і виступати як складові частини прагматичного контексту.

З огляду глобалізації світу та інтеграції України до ЄС дослідження юридичного дискурсу стали дуже актуальними. Незважаючи на значну кількість наукових розвідок з цього питання, ще недостатньо приділено уваги особливостям англomовного законодавчого дискурсу та його перекладу.

Загалом, дискурс можна описати як результат мовленнєвої діяльності та комунікативний процес. Але оскільки поняття дискурсу може мати багато різних визначень, то потрібно детальніше визначити те, що ми маємо на увазі,

коли говоримо про дискурс. Необхідне адекватне тлумачення цього поняття, оскільки його сутність може мати різні вияви та варіації.

Як зазначає Руднєва І. С. у своїй праці “Юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу”, юридичний дискурс є особливим видом інституційного дискурсу, оскільки головна його мета полягає в забезпеченні статусно-орієнтованої взаємодії між його учасниками відповідно до системи норм і приписів, що визначають рольову поведінку в певних ситуаціях інституціонального спілкування [33, с. 86].

За Дерді Е. Т., юридичний дискурс є складною комунікативною подією, яка представлена в англійських правових документах та літературі у вигляді тексту. На його думку, для розуміння цього дискурсу, треба враховувати різноманітні нелінгвістичні фактори. Він також вважає, що неможливо переоцінити значення юридичного дискурсу для правової системи кожної країни, оскільки він не тільки формує правові норми, процедури та процеси, але й регулює соціальні, економічні та політичні взаємодії між людьми, забезпечуючи стабільність та законність в суспільстві [10, с. 21].

Варто зазначити, що юридичний переклад є невід’ємною частиною юридичного дискурсу, оскільки він є необхідним елементом в процесі взаємодії між учасниками юридичного спілкування. Його важливість полягає у забезпеченні точного та правильного розуміння текстів законодавчих актів, правових документів та інших юридичних матеріалів мовою учасників процесу.

Юридичним перекладом займаються такі українські дослідники як: Л. Ф. Чернікова [40], Д. С. Касяненко [12], О. А. Шаблій [41] та ін.

Відповідно до Чернікової Л. Ф. юридичний переклад, як і будь-який інший переклад галузевих текстів, вимагає глибоких знань и знань перекладача та орієнтованості у різноманітних професійних та наукових областях. Особливо це стосується, коли мова йде про переклад текстів з англійської мови на українську і навпаки справа стосується перекладу текстів англійської мови українською і навпаки, оскільки Україна і Велика Британія та США мають

зовсім різні правові системи. Зважаючи на це, наші правові документи можуть значно відрізнятись за різними аспектами [40, с. 180-184].

Варто зауважити, що на думку Чернікової Л. Ф., перекладами юридичних текстів мають займатися лише експерти з цієї справи, які добре обізнані в юридичному дискурсі. Перш за все, вони повинні мати відповідну юридичну освіту, або принаймні чималий досвід перекладу текстів на юридичну тематику. По друге, певні помилки, виявлені в текстах договорів можуть, наприклад, призвести до нанесення матеріальної шкоди і позову до суду. У такому разі, перекладачі здебільшого можуть понести відповідальність. Ця лінгвіст також вважає що при перекладі юридичних текстів перекладачі часто користуються юридичними словниками, зокрема двомовними. Однак потрібно бути дуже уважним, оскільки більшість таких словників мають низьку якість і можуть призвести до помилок у перекладі. Загальні двомовні словники також не є надійними джерелами для юридичного перекладу. Вона також зазначає, що редагування тексту перекладу іншою особою, бажано юристом, є необхідним етапом процесу юридичного перекладу. У перекладі текстів з юриспруденції є важливим юридично завіреним переклад, який може бути виконаний сертифікованим перекладачем або завіреним нотаріусом [40, с. 180-184].

1.2 Мовні характеристики юридичного дискурсу з перекладознавчого погляду.

В юридичному перекладі юридична мова має важливе значення, оскільки вона єдиним засобом фіксування та передачі правових норм, які регулюють суспільні відносини та впливають на життя людей. Такий особливий статус мови права обумовлений її нормативним, перформативним, імперативним та спеціальним характером. Юридична мова має свої специфічні особливості, які можуть впливати на юридичний переклад, і тому фахівці з юридичного перекладу повинні бути уважні та обережні при перекладі такого типу документів.

Дослідники відзначають, що серед характеристик правничої мови варто виокремити трансдисциплінарність або взаємозв'язок між мовою та правом, тому що «правове регулювання» неможливе «без мови» [31, с. 55].

М. Крамм вважає, що мова є першою і найважливішою умовою для функціонування права та його застосування [44]. Згідно з Маркусом Нуссбаумером, у наш час майже кожне дослідження мови та права починається з визначення зв'язку між цими двома науками [56, с. 1].

Розвиток людства – це безперервний процес, який відбувається у всіх сферах нашого буття. Юридична мова як наука зайняла певне місце в галузі мовознавства і також поповнюється новою термінологією. Юридична термінологія дуже специфічна, тому вибір методу перекладу відіграє важливу роль при перекладі з мови оригіналу на іншу. Дослідженням юридичної мови займалися багато науковців, а саме: Н. В. Артикуца [4; 5; 6], О. О. Ходаковська [36], Д. Цао [45], П. Санрдіні [58] та ін.

Правнича мова має функціонально-стильові різновиди. Мову права справедливо вважають комунікативно-галузевою підсистемою літературної мови. Проте вона вирізняється характерними лінгвостилістичними і структурно-жанровими ознаками, які диктує правова сфера. Сьогодні вона є об'єктом дослідження багатьох науковців із різних галузей знань: мовознавців, правознавців, термінознавців, лексикографів. Всі вони досліджують мову у різних аспектах, використовуючи ті наукові методи, які притаманні тій чи іншій галузі.

Мова, яку використовують в юридичному середовищі, є особливим кодом, який містить в собі багато термінів, кліше та канцеляризмів. Їй притаманні низький рівень експресивності та висока контекстуальність. Юридична термінологія має точну інформацію про основні об'єкти юридичного дискурсу, такі як право, норми, справедливість, правопорушення та санкції. Ці терміни використовуються з метою унормування відносин між людьми та запобігання неправильних інтерпретацій. Юридична термінологія є однозначною, постійно використовується та має експресивну нейтральність, що

дозволяє їй бути аналогічною до наукових термінів та точно позначати галузь та зміст дії права [3; 4; 5].

Мовні засоби, що використовуються в юридичному дискурсі, складаються з комплексу засобів, які є притаманні юридичним текстам. Вони гарантують передачу інформації отримувачу. І. С. Руднева вважає, що головним засобом спілкування в таких групах є професійна лексика - мова професійних груп, що відображає їхню соціальну функцію [34, с. 106]. Це відображає основні особливості юридичного дискурсу, зокрема його “ритуалізованість, авторитарність, аргументативність та термінологічну наповненість” [34, с.106].

В. Вайсфлог вважає, що будь-яка мова, яка використовується у правовій сфері, є спеціальною мовою конкретної національної культури [61]. Як зазначає Д. С. Касяненко, В. Вайсфлог вводить таке поняття як “безпосередня залежність права від національної мови” [12, с. 27]. Цей підхід підтримує і українська перекладознавець О. А. Шаблій, яка стверджує, що граматичні, лексичні та синтаксичні особливості мови впливають на термінологію та формулювання правових текстів. Відповідно, правова мова є відображенням культурних та історичних особливостей кожної національної спільноти. Варто також зазначити, що ця дослідниця вважає, що з погляду юридичного перекладу правничу мову варто розглядати не тільки як національну систему термінів, а ще як функціональну частину національної мови з використанням морфологічно-словотвірних, синтаксичних та стилістичних засобів, що є притаманними для неї [41, 9].

Досліджуючи проблематику мови права, Касяненко Д. С. дійшла до висновку, що ця мова існує в контексті суспільства, його історії, національних традицій, релігії, правової та загальної культури. З огляду на це, юридичний переклад є складним видом мовленнєвої діяльності, який потребує високої компетентності перекладача “у правових культурах, історії, національних традиціях” вихідної мови та цільової мови, щоб повноцінно та адекватно передати інформацію у цільовій мові [12, с. 28].

На думку С. П. Кравченко, мова юридичного дискурсу є унікальною, і що відрізняється від інших мовних кодів, які використовуються в інституціональному середовищі. Він вважає, що це пов'язано з тим, що юридичній мові притаманне широке застосування спеціалізованих термінів, кліше та канцеляризмів. Також їй є характерна відсутність експресивності, складність синтаксичних структур та стійке використання обмеженого спектру жанрово-стилістичних засобів. Всі ці мовні та стилістичні засоби відображають основну мету юридичного дискурсу, а саме нормалізувати відносин між людьми [20, с. 58].

Варто підкреслити, що юридичний дискурс є одним з найскладніших і найбільш регламентованих типів дискурсу, який використовується у сфері права і правової практики. Він має свої особливі мовні характеристики, які потрібно враховувати при перекладі текстів юридичного характеру. Однією з ключових характеристик юридичного дискурсу є використання спеціальної термінології, яка часто є незрозумілою для людей, що не мають юридичної освіти. Терміни можуть бути складними і технічними, що робить їх переклад викликом для перекладачів. Крім того, у юридичному дискурсі використовуються стандартизовані форми виразу, такі як формули запитів, повідомлень і рішень, які також мають свої особливості при перекладі. В юридичних текстах, можна також спостерігати використання латинізмів, які перекладачі то перекладають, то залишають без змін. Іншою характеристикою юридичного дискурсу є його формальний стиль мовлення. Це означає, що текст повинен бути написаний у формальному тоні та з використанням точної мови. Юридичні тексти повинні відповідати стандартам, що передбачають використання формального стилю, логічної будови речень та аргументації, а також відсутність виразів і слів, які можуть спотворити значення тексту. Крім того, у юридичному дискурсі часто використовуються складні конструкції, що включають пасивний голос, довгі речення та складні синтаксичні структури. Ці мовні засоби можуть бути важкими для сприйняття і ускладнюють переклад тексту.

1.3 Тракткування терміну “стратегії перекладу” в перекладознавстві

Як поняття, перекладацька стратегія з'явилась ще задовго до виникнення перекладознавства як наукової дисципліни [24, с. 1]. Основні принципи перекладацької стратегії були визначені в роботах кількох відомих діячів, зокрема, І. Гете, Ф. Гюттінгера, Дж. Драйдена, А. Тайтлера та ін. [24, с. 1]. На нашу думку, варто зазначити, що розглядом питання стратегій перекладу займаються як зарубіжні лінгвісти, так і українські, такі як Р. Т. Белл [43], П. Ньюмарк [55], В. Льюшер [53; 54], Т. П. Андрієнко [1; 2], О. О. Ходаковська [36], Н. С. Ольховська [67], та інші.

Українська дослідниця Ходаковська О. О. вважає, що не варто ототожнювати термін стратегії перекладу з поняттям засобом перекладу. На її думку, таке співвідношення - неправильне. Вона зазначає, що таке може трапитись тоді, коли перекладачі не зовсім усвідомлюють значення цих понять. Ходаковська дійшла висновку, що при виборі перекладацьких стратегій при перекладі англомовних юридичних текстів велику роль відіграють “доперекладацький аналіз тексту оригіналу, вибір методів перекладу з урахуванням усіх складнощів та релевантне представлення інформації” [67, с. 63-65]. Варто підкреслити, що згідно з Ходаковською, безліч компонентів перекладацьких стратегій є “варіативними і повинні враховуватись залежно від різних умов” [36, с. 63-65].

Андрієнко визначає, що перекладацька стратегія - це “когнітивний регулятив перекладацького дискурсу, ментальну програму діяльності перекладача з пересотворення концепту оригіналу, яку перекладач формує внаслідок вибору одного з можливих варіантів уявного (умоглядного) образу цільового тексту” [2, с. 58]. Також необхідно зазначити, що Ходаковська О. О. підтримує теорію Андрієнко щодо перекладацьких стратегій [2, с. 63]. Андрієнко Т. П. розподіляє перекладацькі стратегії на глобальні та локальні перекладацькі стратегії. До глобальних стратегій належить цілісний текстовий мегаконцепт, а до локальних - стратегії, що вимагають певних стратегічних перекладацьких рішень. Відповідно до Андрієнко, перекладачі можуть

використовувати локальні стратегії не тільки на різних етапах перекладу, а й застосовувати до різних одиниць перекладу [2, с. 56].

У перекладознавстві поняття “*стратегія*” використовується для того, щоб описати план дій перекладача при перекладі інформації та створення тексту мовою перекладу. Цей план перекладацьких дій має когнітивний характер, а також стало об’єктом досліджень у працях німецьких перекладознавців Крінгса та Льюешера. Варто зазначити, що Крінгс виділяє наступні перекладацькі стратегії: макростратегія та мікростратегія [52]. Макростратегія - це підхід до вирішення багатьох проблем пов’язаних з перекладом, а мікростратегія є підходом до вирішення конкретної перекладацької проблеми.

Ольховська Н. С. у своїй праці “Специфіки тексту та стратегії перекладу”, зазначає, що існує декілька класифікацій перекладацьких стратегій, наприклад: “стратегія очуження та стратегія одомашнення, стратегія вияснення жанрово-стильової приналежності тексту, стратегія визначення домінантної насиченості, стратегія можливого прогнозування, стратегія спроб та помилок, стратегія компресії/декомпресії, стратегія компенсуючих модифікацій, стратегія передачі світосприйняття, стратегія дослівного перекладу; класифікація стратегій перекладу за принципами перекладу: стратегія за принципом перекладу того, що зрозуміло перекладачеві, перекладацька стратегія “переклад змісту, а не букви оригіналу”, стратегія максимального відтворення змісту оригіналу, стратегія домінування значення цілого на значенням окремих частин”. Вона також вважає, що “важливими елементами стратегій перекладу є способи, методи та прийоми перекладу” [67].

Михайленко О. А. визначає перекладацьку стратегію як набір етапів та способів, алгоритмів перекладацьких дій, які використовуються перекладачем для того, щоб вирішити локальні та глобальні проблеми при перекладі тексту [23, с. 148-154].

Варто зазначити, що Ніколаєва Т. М. пише, що термін стратегія перекладу “існує в декількох варіантах”, наприклад: На її думку, один і той

самий автор-лінгвіст може назвати цей термін по різному [24, с. 1]. Ми вважаємо, що саме це може спровокувати цілковите непорозуміння між перекладачами і науковцями, що досліджують теорію перекладу.

Варто зауважити, що ми не виявили визначення терміну “стратегія перекладу” в словниках та енциклопедіях, проаналізувавши [71; 72]. Проте, як ми бачимо, це поняття досить широко використовується різними українськими науковцями, незважаючи на те, що словники не надають дефініції цьому терміну.

Т. В. Пастрик виділяє наступні перекладацькі стратегії, а саме: особистісні, когнітивно-лінгвістичні та конативні [25, с. 141-148]. Вона також ще називає конативні стратегії “поведінковими”. На думку Т. В. Пастрик Т. В., конативні стратегії є стратегіями, які ґрунтуються на обізнаності комунікативних процесів та виражаються в спрямованості на адресата взаємодії. Вони передбачають вибір правильних способів передачі інформації залежно від умов перекладу - усної чи письмової форми, а також визначення адекватного смислового наповнення вихідного тексту, яке відображає внутрішній світ автора. Крім того, ця українська лінгвіст вважає, що перекладач повинен здійснювати вплив на читачів тексту перекладу таким чином, аби відтворити задум самого автора оригіналу [25, с. 147-148]. В свою чергу, особистісні перекладацькі стратегії описують закономірності когнітивної обробки інформації (її сприймання, інтерпретація та створення), що визначаються характером та особистісними рисами перекладача. Ці стратегії залежать від соціокультурних знань перекладача, оскільки умови соціального середовища, в якому він працює, мають вплив на його перекладацьку діяльність і визначають особливості його “мовленнєво-мисленнєвих процесів” [25, с. 147-148]. Когнітивно-лінгвістичні перекладацькі стратегії, які вимагають від перекладача розуміння лінгвістичних та текстових аспектів. Такі знання допомагають перекладачеві використовувати відповідні мовні конструкції та перекладати, відтворюючи “когнітивну, емоційну та естетичну інформацію”

вихідного тексту. Ці знання є важливими для успішного застосування когнітивно-лінгвістичних перекладацьких стратегій [25, с. 147-148].

О. В. Бурда-Лассен розрізняє ретроспективну і проспективну перекладацькі стратегії [9, с. 8-10].

На думку К. Подуфалової, визначення перекладацької стратегії має здійснюватись з урахуванням комунікативно-прагматичного підходу, який передбачає максимальне збереження структурної та семантичної подібності між текстом оригіналу і текстом перекладу, а також досягненням у перекладі такого ж комунікативного впливу на отримувача (читача), що й в оригіналі. К. Подуфалова вважає, що можна запропонувати наступні етапи та методи перекладацьких дій, алгоритмів дій перекладача, спрямовані на те, щоб подолати локальні та глобальні проблеми перекладу, а саме: створення перекладу тексту, еквівалентного в комунікативно-прагматичних термінах оригінальному тексту [30, с. 156].

Белл Р. Т. трактує перекладацьку стратегію як програму дій та методів, які використовуються для виконання перекладу, який має на меті адекватно передати текст оригіналу мовою перекладу, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей перекладача, а також базового рівня, мовних суперкатегорій та підкатегорій. Цей дослідник також зазначає, що перекладацька стратегія є спільним планом дій перекладача, який включає в себе низку основних налаштувань, аби досягти поставлені цілі, які перекладач свідомо або несвідомо ставить перед собою [43].

Автори Коен та Ван у своїй праці “Fluctuation in the functions of language learner strategies” зазначають, що перекладацька стратегія є так званою програмою перекладацьких дій, яка визначає загальний підхід перекладача до виконання перекладу в певній комунікативній ситуації двомовного спілкування. На їх думку, ця програма враховує специфічні особливості цієї ситуації, а також мету перекладу і встановлює характер професійної поведінки перекладача в межах цієї комунікативної ситуації [46, с. 169-182]. Також варто

зазначити що вони поділяють думку Белл Р. Т. щодо трактування перекладацької стратегії [46, с. 169].

Варто зазначити, що П. Ньюмарк виділяє такі три стратегії перекладу:

1) попередній аналіз тексту для перекладу (збір зовнішніх даних про текст, визначення джерела та отримувача, компонування інформації та її насиченості: когнітивної, операційної, емоційної, естетичної інформації; комунікативні завдання, жанр мовлення);

2) пошук аналітичних варіантів (створення тексту перекладу);

3) аналіз результатів перекладу [55, с. 132].

Німецький лінгвіст В. Льошер, у своїй роботі “A psycho linguistic analysis of translation processes” визначає стратегію перекладу як операції, до яких вдаються перекладачі для вирішення перекладацьких проблем [54, с. 28]. Він також пише, що перекладацька стратегія є потенційно свідомою операцією розв’язання проблеми, яка виникає при перекладі тексту або будь-якого його сегмента [53, с. 76]. На його думку, елементи стратегій перекладу поділяються на: 1) оригінальні елементи процесу перекладу та 2) потенційні елементи процесу перекладу [53, с. 27-28].

Незважаючи на те, що існують різні підходи до визначення поняття стратегії перекладу, всі вони ґрунтуються на двох вже існуючих прийомах, а саме: очуженні (форенізації) та одомашненні (доместикації). Наприклад, О. І. Чердниченко, досліджуючи історичний аспект стратегій перекладу, виправдано зазначає, що очуження та одомашнення є широкими тенденціями в історії перекладу загалом та в українському перекладі зокрема [39]. Наприклад, Андрієнко Т. П. зазначає, що у когнітивній науці, перекладач вибирає стратегію одомашнення, яка ґрунтується на загальних та спеціалізованих знаннях мови перекладу, аби передати інформацію мови оригіналу. Проте, якщо перекладач вирішить застосувати стратегію очуження, то це означатиме, що він намагатиметься передати інформацію мови оригіналу, “спираючись на універсальне, але разом із тим, уводить у переклад те, що є новим для приймаючої культури, долучаючи його з культури мови” [2, с. 10].

Варто підкреслити, що у концепціях деяких авторів можна відстежити функціональний розподіл перекладів за принципами одомашнення та очуження. Наприклад, О. Дзера, який спирається на погляди Е. Паунда, виокремлює два типи перекладів, а саме: «інтерпретаційний переклад», який полягає у майстерному відтворенні копії оригінальних структур. Це дозволяє передати “де заховано скарб”, тобто надає змогу по справжньому відчутти оригінал та та “інший гатунок”, коли перекладач вдається до створення щось свого на базі оригіналу [11, с. 20]. Варто зазначити, що В. Подміногін уподібнює стратегії очуження та одомашнення з такими поняттями як “тенденція” та “традиція” [29, с. 176]. Тут можна сказати, що В. Подміногін уподібнює стратегії очуження та одомашнення, зосереджуючись в першому випадку на відмінностях в мовах, а в другому - на мовним традиційних елементах.

О. Ребрій стверджує, що у сучасному перекладознавстві стратегії очуження та одомашнення є ідеальними теоретичними “конструктами”, що існують тільки в теорії перекладу. На його думку, незважаючи на те, що навіть якщо перекладачі надають перевагу одній із цих стратегій, на практиці вони намагаються інтуїтивно отримати щось на кшталт «золотої середини», застосовуючи то одну, то іншу стратегію у різні моменти свого перекладу [32, с. 12]. Треба зазначити що Ребрій згадує Венуті, який за його словами був першим, хто схарактеризував такі терміни як очуження та одомашнення [59].

1.4 Перекладацькі трансформації як засіб відтворення основних характеристик юридичного дискурсу

В цьому підрозділі ми будемо розглядати питання трансформацій, які використовуються при перекладі юридичних текстів.

Для досягнення якісного перекладу потрібно чітко визначити проблеми перекладу та використати відповідні перекладацькі трансформації. Наприклад, на думку О. Л. Балацької, О. В. Куц та С. А. Педашева, для того, щоб досягти адекватного перекладу, необхідно володіти мовною інтуїцією, бути ознайомленим з різними термінами рідної мови, а також мати достатню кількість знань із відповідної галузі [7, с. 15].

“Трансформація” як термін спочатку був глибоко пов’язаний лише із трансформаційною граматикою (transformational grammar). Лінгвіст Ноам Хомський стверджує, що кожне речення в мові має дві структури – глибоку і поверхневу. Перша структура це смислові зв’язки в реченні, які відображені в поверхневій структурі внаслідок використання трансформацій. Трансформації використовують для розвитку глибокої структури як засіб підсилення граматичних одиниць. Отже, з цього ми можемо зробити висновок, що трансформаційна граMATика є своєрідною формою мовного аналізу (в конкретних випадках – речень), яка встановлює зв’язок в реченні. “Великий тлумачний словник української мови” визначає термін “трансформація” як “зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей” [71].

Для того, щоб досягти еквівалентності в перекладі, перекладач повинен вміти застосовувати перекладацькі трансформації, тобто різноманітні способи перетворення мовних одиниць з метою забезпечення максимально точної інформації тексту оригіналу у мову перекладу з дотриманням мовних норм.

Варто зазначити, що на сьогодні науковці запропонували велику кількість визначень та класифікацій трансформацій перекладу. Детально розглядом перекладацьких трансформацій займалися такі вчені як В. І. Карабан, С. Є. Максимов, В. Г. Ніконова, І. В. Корунець. Варто відзначити, що Н. М. Абімова та Ю. І. Сидоренко називають трансформації міжмовними перетвореннями. На їх думку, такі перетворення є важливими для досягнення еквівалентного перекладу [1, с. 417].

В. І. Карабан у своїй праці “Переклад англійської наукової і технічної літератури” (1997) виділяє свою класифікацію граматичних трансформацій, а саме: перестановка, субституція, додавання, вилучення та комплексна трансформація [13, с. 20]. Варто зазначити, що у своїй праці “Переклад англійської наукової і технічної літератури”, яка була перевидана у 2004 р., цей перекладознавець подає лише лексичні трансформації. Отже, за його класифікацією, до лексичних трансформацій належать: конкретизація значення слова, генералізація значення слова, додавання слова, вилучення слова, заміна

слова однієї частиною мови на слово іншої частини мови та перестановка слова [14, с. 300-314]. Але він також наводить способи перекладу лексичних одиниць: словникові відповідники, переклад неоднозначних слів (вибір варіантного відповідника), транскодування, калькування (дослівний переклад), контекстуальна заміна, смисловий розвиток, антонімічний переклад та описовий переклад [14, с. 279-297].

Ю. Бегма (Фролова), як і більшість українських дослідників вважає, що до перекладацьких трансформацій належать такі трансформації як, комплексні лексичні, граматичні і лексико-граматичні [8, с. 11]. На думку цієї української дослідниці, комплексні перекладацькі трансформації не можуть існувати окремо і вони є взаємообумовлені. Перекладач змушений вдаватись до них в різних комбінаціях, а інколи навіть одночасно [8, с. 1].

Українська дослідниця В. Г. Ніконова наводить свою класифікацію перекладацьких трансформацій. Спочатку вона наводить способи досягнення еквівалентності, а саме: транслітерація, транскрипція та нульове транскодування. Потім вона виділяє лексико-семантичні трансформації: генералізація, конкретизація, модуляція. До лексико-граматичних ця дослідниця відносить антонімічний переклад, граматичну заміну, додавання, вилучення, описовий переклад, компенсацію та цілісне перетворення [66, с. 1-3].

Видатний український дослідник і перекладознавець С. Є. Максимов наводить свою класифікацію перекладацьких трансформацій. Наприклад, він виділяє наступні перекладацькі трансформації: лексичні, граматичні та лексико-граматичні [22, с. 144-148]. Варто підкреслити, що він поділяє лексичні трансформації на формальні, лексичні і семантичні. До формальних він відносить наступні: практична транскрипція, транслітерація, традиційна графічна і фонетична, поєднання трьох вищезгаданих трансформацій та калькування; а до лексичних і семантичних: генералізація, диференціація, конкретизація та модуляція. До граматичних трансформацій він відносить такі трансформації як дослівний переклад, перестановка (транспозиція), заміна

(морфологічна або синтаксична), додавання та вилучення (опущення); а до лексико-граматичних: антонімічний переклад, повна реорганізація та компенсація.

Калькування є одним з найбільш простих способів перекладу термінів та словосполучень, оскільки воно передбачає дослівне відтворення перекладу. Калькування можна використовувати як для перекладу всіх компонентів складних термінів, так і для відтворення окремих компонентів.

Описовий переклад - прийом який передає значення за допомогою розгорнутого пояснення. Необхідно зауважити, що його головна перевага полягає в тому, що його можна використовувати для максимального розкриття суті явища, але при цьому може виникнути проблема громісткості. Коли мова йде про переклад різних багатокомпонентних термінів, які можна знайти в юридичних текстах, виникає проблема з їх розумінням і перекладом на українську мову через відмінності в структурі термінів між англійською та українською мовами. Компресія, яка є характерною для англійської мови, може ускладнювати процес перекладу, оскільки багатокомпонентні терміни потребують декомпресії для збереження їх змісту в українському перекладі. Тому, при перекладі актів ЄС на українську мову, необхідно звернути особливу увагу на компресію в англійських багатокомпонентних термінах та правильно відтворити їх зміст у відповідних українських термінах, щоб забезпечити точний переклад і зрозумілість тексту [7, с. 16].

Іноді перекладачам доводиться використовувати такий прийом як додавання, тобто вживання додаткових слів, аби переклад тексту став більш зрозумілим і правильним. Використання додавання зумовлена певною різницею в синтаксисі та граматичній системі мов, відсутністю еквівалентів слів. Ця стратегія перекладу є також обумовленою відмінностями в стилістичних нормах.

Необхідно зазначити, що при перекладі текстів юридичного характеру перекладачі можуть вдасться до використання транскодуювання. Ця трансформація є перенесенням звукової або графічної форми слів мови

оригіналу за допомогою абетки мови перекладу. Однак, треба зауважити, що перед тим як вдаватись до цієї трансформації, перекладачі мають переконатися в тому, що в мові, на яку вони перекладають, відсутні еквіваленти терміна, який потрібно перекласти. Бо у такому разі транскодування може призвести до появи синонімічних або так званих дублетних термінів в мові перекладу [14, с. 283].

При перекладі юридичних текстів з англійської мови на українську, перекладачі можуть використовувати тактику конкретизації, який полягає в передачі одиниці з більш ширшим значенням через одиницю з більш вузьким значенням в мові перекладу. Прийом вилучення має на меті випустити деякі зайві слова, які не мають особливого значення для подальшого розуміння тексту [18, с. 157]. Вилучення елементів з оригінального тексту можливе лише, якщо вони повторюються в оригіналі за встановленими мовними нормами, або якщо їх передача мовою перекладу може порушити норми цієї мови [14, с. 311-312].

Варто зауважити, що при перекладі текстів юридичного дискурсу, перекладачі також можуть використовувати такі лексико-граматичні трансформації як транспозиція (перестановка) та граматична заміна. Прийом транспозиції є однією із стратегій перекладу, яку використовують для зміни порядку елементів, таких як слова, словосполучення та речення в мові перекладу відносно мови оригіналу. Наприклад, перекладаючи правові акти ЄС, перекладачі можуть вдаватись до цієї стратегії аби зробити свій переклад більш точним та зрозумілим для читачів. Наприклад: *The Council adopts the following decision*. - *Наступне рішення приймається Радою*; *The European Parliament shall elect its President and Vice-Presidents at the beginning of each parliamentary term or whenever the office falls vacant*. - *Президента та віце-президентів Європейського парламенту обирають на початку кожної парламентської каденції або в разі вакантності посади*. Крім того, перекладачі також вдаються до використання граматичних заміни, які полягають у перетворенні граматичних одиниць мови з однієї мови в граматичні одиниці іншої мови. На нашу думку, така стратегія може допомогти перекладачам зробити переклад юридичних

текстів природним, і як уже згадувалося вище - зрозумілим. Можемо глянути на приклад: “The aim of the regulation is to ensure fair competition in the market.” - “Метою регулювання є забезпечення справедливої конкуренції на ринку.”

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.

У першому розділі розглядається поняття дискурсу та його визначення з різних поглядів. Дискурс вважають складним явищем, яке складається з учасників комунікації, ситуації спілкування та самого тексту. Дослідження юридичного перекладу є предметом досліджень деяких теоретиків та дослідників, оскільки у контексті дискурсу його можна розглядати як один із елементів комунікативного процесу, що відбувається між учасниками в юридичній сфері. та має вплив на розуміння та інтерпретацію правових документів. Науковці ще не дійшли згоди у визначенні загального поняття "дискурс", оскільки у кожній галузі наукових знань термін трактується по-різному.

Юридичний дискурс - це особливий вид комунікації, що характеризується своїми унікальними рисами, залежно від методів пізнання та предметної області, яка досліджується. Багато теоретиків та дослідників займаються вивченням різних аспектів цього дискурсу, наприклад: С. Дорда, Н. С. Коваль, І. С. Руднева, І. В. Царьова та інші. Завдяки глобалізації та спроби інтеграції України до ЄС, дослідження юридичного дискурсу стали дуже важливими. Аналіз цього дискурсу є ключовим чинником у розвитку суспільства та формуванні правової культури.

Юридична мова є унікальним кодом, який відрізняється від інших мовних кодів, оскільки вона містить багато спеціалізованих термінів, кліше та канцеляризмів, які мають точну інформацію про ключові об'єкти юридичного дискурсу. Ці терміни допомагають нормалізувати відносини між людьми та запобігають неправильним інтерпретаціям. Юридична термінологія є однозначною, і вона постійно використовується. Також така термінологія характеризується нейтральністю.

При перекладі юридичних текстів, перекладачам доводиться використовувати перекладацькі стратегії. Зазвичай під стратегіями перекладу розуміють план дій перекладача, який визначає те, як він буде перекладати текст оригіналу на мову перекладу. Трактуюваннями перекладацьких стратегій

займались як і зарубіжні, так і українські дослідники. Проте варто зауважити, що дослідники ще не дійшли до єдиної точки зору щодо трактування цього поняття. Незважаючи на те, що все ж таки існують різні підходи до визначення поняття стратегії перекладу, всі вони ґрунтуються на двох вже існуючих прийомах, а саме: очуженні (форенізації) та одомашненні (доместикації). Ми погоджуємось з цією думкою. Першим, хто схарактеризував ці дві стратегії є Венуті. Стратегія одомашнення полягає у відтворенні інформації оригіналу мовою перекладу, де перекладач намагатиметься адаптувати текст під мовну та культурну специфіку цільової аудиторії, зберігаючи при цьому зміст та стиль оригіналу. В свою чергу, стратегія очуження полягає в тому, що перекладач намагається зберегти найбільш важливі аспекти тексту оригіналу, такі як стиль, вживання термінів та виразів, які можуть бути незнайомими приймаючій культурі. Цими стратегіями можна користуватись на будь-якому етапі перекладу.

При перекладі юридичних текстів, перекладачі також вдаються до використання різноманітних перекладацьких трансформацій. Ми розглянули декілька класифікацій, складені українськими дослідниками та перекладознавцями, а саме: класифікації Карабана, С. Є. Максимова та В. Г. Ніконової. Аналізуючи теоретичні джерела, ми дійшли висновку, що здебільшого при перекладі текстів юридичного характеру, перекладачі використовують трансформації описового перекладу, транскодування, конкретизації, додавання, вилучення, перестановки та граматичної заміни.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК АКТІВ ACQUIS ЄС У ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ

2.1 Загальна характеристика джерел права ЄС

Право Європейського Союзу має більш високий статус порівняно з національним правом, і воно характеризується прямою дією норм, на які можуть посилатись особи без потреби використовувати національне право, навіть якщо потрібно перенесення таких норм в національне право.

До джерел права ЄС належать:

- 1) первинне законодавство;
- 2) міжнародні угоди з іншими організаціями і країнами;
- 3) вторинне законодавство;
- 4) рішення, висновки та загальні принципи, прийняті Судом Європейського Союзу.

Відповідно до експертів, які розробили “рекомендації для українських органів державного управління щодо наближення українського законодавства до права ЄС”, до складу джерел ЄС входять:

- 1) первинне право;
- 2) міжнародні договори, укладені ЄС із третіми країнами та міжнародними організаціями;
- 3) вторинне право;
- 4) м'яке право;
- 5) загальні принципи права ЄС;
- 6) практика Суду ЄС [69, с. 24].

Первинне законодавство Європейського Союзу складається із норм, що містяться у його установчих договорах та договорах, які їх доповнюють. Ці норми визначають цілі, завдання, принципи, сферу компетенції, порядок створення та функціонування органів та інституцій ЄС. Органи ЄС на основі первинного законодавства приймають норми вторинного законодавства, а саме: директиви, регламенти, рішення, рекомендації та висновки [68, с. 10].

1. Установчі договори. “Договір про ЄС і Договір про діяльність ЄС є консолідованою угодою. Вони включають зміни, які було внесено Маастрихтським Договором, Амстердамським Договором, а також Ніццьким і Лісабонським Договорами. *Перелік установчих договорів:* Договір про Європейське Співтовариство вугілля та сталі 1951 р.; Договір про Європейське Економічне Співтовариство 1957 р.; Договір про Європейське Співтовариство з атомної енергії 1957 р.; Конвенція про деякі спільні для Європейських Співтовариств інститути 1957 р.; Договір про Об’єднання 1965 р.; Акти Вступу 1972 р. (Великобританії, Данії, Ірландії), 1979 р. (Греції), 1985 р. (Іспанії, Португалії), 1994 р. (Австрії, Фінляндії та Швеції), 2003 р. (Естонії, Кіпру, Латвії, Литви, Мальти, Польщі, Словенії, Словаччини, Угорщини та Чеської Республіки), 2007 р. (Болгарії та Румунії); Бюджетні Угоди 1970 та 1975 рр.; Єдиний Європейський Акт 1986 р.; Договір про ЄС 1992 р.; Амстердамський Договір 1997 р.; Ніццький договір 2003 р.; Лісабонський Договір 2009 р.” [70]. Ці установчі договори ЄС є основними документами і первинними джерелами права Союзу, що встановлюють правову систему ЄС. Якщо ж вони суперечать нормам міжнародних угод, то у такому разі установчі договори мають пріоритетну силу.

2) Міжнародні угоди є невід’ємною частиною права Європейського Союзу (ЄС). ЄС може укласти такі угоди лише в рамках своїх повноважень, які передбачені в установчих договорах. Крім того, ЄС може приєднуватися до вже укладених міжнародних угод. Лише угоди, укладені ЄС як самостійним суб’єктом права або ратифіковані всіма державами-членами ЄС, є повноправними джерелами права ЄС. Угоди, укладені окремими державами-членами ЄС з іншими країнами, визнаються ЄС як джерело права лише у виняткових випадках.

3) Вторинне право ЄС. Згідно зі статтею 288 Договору про діяльність ЄС, Рада Міністрів та Європейська Комісія мають законодавчі повноваження для видання регламентів, директив, рішень, а також для надання рекомендацій та висновків з метою виконання своїх завдань.

4) Директиви є юридично обов'язковими нормативно-правовими актами Європейського Союзу, який встановлює загальні правила і вимоги, які держави-члени мають втілити у своє національне законодавство для досягнення певного результату.

5) Рішення, прийняті Радою Міністрів та Європейською Комісією, є індивідуальними юридичними актами, спрямованими на конкретну особу чи декількох осіб, які можуть бути як держави, так і фізичними або юридичними особами. Рішення мають обов'язкову юридичну силу в повному обсязі, але тільки щодо їх адресатів, і не потребують подальшої імплементації.

б) Рекомендації та висновки, прийняті Радою Міністрів та Європейською Комісією, мають лише рекомендаційний характер і не є обов'язковими до виконання. Вони не мають прямої юридичної сили, проте вони мають часткове юридичне значення, зокрема при тлумаченні національного права або права ЄС, оскільки такі рекомендації можуть полегшувати цей процес тлумачення.

Важливо зазначити, що Рішення Суду Європейського Союзу (Суду ЄС) є ще одним важливим джерелом європейського права, яке складає прецедентне право ЄС. Ці рішення є дуже важливими для тлумачення законодавства ЄС.

Як зазначають експерти з Ресурсно-аналітичного центру “Суспільство і довкілля” існує певна класифікація вторинного права (законодавства), яке поділяють на горизонтальне і вертикальне законодавства. До складу горизонтального законодавства здебільшого входять процедурні норми та воно використовується для того, щоб врегулювати міжгалузеві питання. Вертикальне законодавство в свою чергу складається з включає нормативно-правових актів [68, с. 11], які регулюють конкретними тематичними сферами діяльності, наприклад, тематичні сфери діяльності як інтелектуальна власність, конкуренція, продаж товарів, забезпечення якості продукції, тощо.

Вторинне законодавство ЄС. Згідно зі статтею 288 Договору про діяльність ЄС, Рада Міністрів та Європейська Комісія мають законодавчі

повноваження для видання регламентів, директив, рішень, а також для надання рекомендацій та висновків з метою виконання своїх завдань.

Варто зазначити, що акти Європейського Союзу є головним інструментом його законодавства та регулювання відносин між державами-членами та іншими сторонами. В цьому підрозділі ми розглянемо питання поняття *acquis* ЄС та особливостей актів ЄС, що мають відношення до них.

Коли мова йде про законодавчі акти ЄС, перш за все, необхідно дати визначення такого терміну як *acquis communautaire*, оскільки воно має велике значення для Європейського Союзу. Проте варто зазначити що в Європейському Союзі не існує єдиного тлумачення поняття "*acquis communautaire*" серед науковців та практиків [28, с. 10-11]. Звичайно, навіть, якщо немає єдиного визначення *acquis communautaire*, це не є проблемою, оскільки це дає можливість змінювати обсяг та зміст поняття залежно від цілей його використання.

Також, варто звернути увагу, що інститути ЄС використовують політику розмитості терміну *acquis communautaire*, який дозволяє їм мати комплексне та динамічне розуміння без конкретного визначення змісту. Згідно з думкою Петрова Р. А., такий підхід може не сприяти забезпеченню ясності та чіткості в правовій системі Європейського Союзу, що є необхідним для захисту прав і інтересів третіх країн у їх взаєминах з ЄС та країнами-членами [28, с. 19].

У своїй статтях Роман Петров розглядає цей термін у контексті інтеграції України з Європейським Союзом. Він пояснює, що "*acquis*" означає корпус права Європейського Союзу, який країни-кандидати повинні прийняти та реалізувати в своїх національних правових системах, щоб приєднатися до Європейського Союзу [28, с. 10].

Як вже стало зрозумілим, термін *acquis communautaire* пов'язаний із розширенням Європейського Союзу. Р. А. Петрова визначає *acquis communautaire* як усі чинні нормативно-правові приписи, законодавчі акти. Необхідно зазначити, що вперше *acquis communautaire* було згадано під час

зустрічі керівників країн-членів Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) 18 липня 1961 року в місті Бад-Годесберг, Німеччині.

Згідно з Комісією Європейських Співтовариств, *acquis communautaire* включають в себе первинне та вторинне законодавство [71].

Первинне законодавство ЄС включає в себе норми міжнародних договорів, які є основою функціонування всіх складових елементів Євросоюзу. Це юридична правовий фундамент, на якому ґрунтуються законодавчі та інші правові акти ЄС.

Вторинне законодавство ЄС складається з норм, закріплених у документах Євросоюзу та у міжнародних угодах, укладеними між собою європейськими співтовариствами та інші суб'єктами міжнародного права. Воно не може суперечити первинному праву, яке є основою правопорядку ЄС, які були укладені між європейськими співтовариствами та іншими суб'єктами міжнародного права.

Основними рисами права ЄС є його інтеграційний підхід, європеїзм, підтримка різноманітності, національних та культурних ідентичностей, раціональне використання юридичних інструментів, динамічний розвиток, професійний підхід до створення законодавчих актів, інструментальне використання правових засобів та легалізм [70].

Відповідно до Жака Зіллера до *acquis communautaire* належать такі компоненти як (вторинне право або законодавство) [62, с. 3]:

- а) Директиви;
- б) регламенти;
- в) рішення;
- г) конвенції.

Перелік вторинного законодавства, що є частиною *acquis communautaire*, є важливим інструментом для країн-кандидатів, які прагнуть вступити до ЄС. Оновлення та перегляд цього переліку є необхідним та дуже важливим для забезпечення правової безпеки та прозорості в процесі вступу до ЄС.

Рада та Комісія повинні разом співпрацювати з країнами-кандидатами для оновлення та перегляду переліку вторинного законодавства. Це дозволить забезпечити можливість країнам-кандидатів ефективно вирішувати власні проблеми, пов'язані з відсутністю правової безпеки та недостатньою прозорості.

Необхідно зазначити, що оновлений перелік вторинного законодавства також забезпечує основу для робочої програми з консолідації та кодифікації *acquis*, а також для перекладу *acquis* мовами країн-кандидатів. Це допоможе покращити доступність та зрозумілість *acquis* для країн-кандидатів, що є важливим для їх підготовки до вступу до ЄС.

Однією з основних проблем для країн-кандидатів, які прагнуть вступити до ЄС полягає саме у перекладі *acquis communautaire*, оскільки вони не мають доступу до такого ж рівня підтримки перекладу, який наразі мають держави-члени. Це може призвести до значних труднощів та затримок в процесі адаптації до стандартів та правил ЄС. Яскравим прикладом може слугувати ситуація в Україні: у нас ще дуже багато правових актів ЄС, яких ще не переклали. На нашу думку, це створює серйозні перешкоди для бізнесу та державних інституцій, які повинні дотримуватись цих правил. Виходячи з вищесказаного, недостатня якість перекладу може призвести до неправильного розуміння вимог та обмежень, а це може мати серйозні наслідки для економіки та життя громадян. Тому важливо забезпечити належний рівень підтримки для перекладу та інтерпретації законодавства ЄС для всіх країн-кандидатів.

Необхідність самостійно перекладати велику кількість законодавства та правил ЄС може затягнути процес приєднання та призвести до зниження якості перекладу, що в свою чергу може мати серйозні наслідки для правової системи та громадян країн-кандидатів.

Також, на момент 2001 року, вторинне право, а саме *acquis communautaire* налічувалося більше ніж 80 тисяч сторінок. Отже, можна припустити, що на сьогодні, їх кількість куди значно вища. За нашими підрахунками, якщо кожного року з'являється щонайменше 3 тисячі сторінок, то на сьогоднішній день кількість становить понад 145 тисяч сторінок.

2.2 Лексичні характеристики актів *acquis* ЄС у галузі торгівлі та способи їх перекладу

Акти *acquis* ЄС у галузі торгівлі мають свої специфічні лексичні характеристики, які вимагають особливої уваги при їх перекладі. Переклад актів *acquis* ЄС є важливим етапом їх реалізації в країнах-членах та в інших країнах, які мають стосунки з ЄС у галузі торгівлі. Вірний переклад допомагає забезпечити правильну інтерпретацію та реалізацію актів, а також сприяє підвищенню рівня зрозумілості та доступності цих актів для всіх зацікавлених сторін. У даному підрозділі ми розглянемо основні лексичні характеристики актів *acquis* ЄС у галузі торгівлі та способи їх перекладу.

Термінологія, яка використовується в актах *acquis* ЄС у галузі торгівлі, є невід'ємною частиною цього правового інструменту. Вона не лише забезпечує точність актів, але й визначає їхню інтерпретацію та реалізацію. Акти *acquis* ЄС, які пов'язані з питаннями торгівлі, переважно написані мовою оригіналу, а саме французькою, німецькою та англійською. Це свідчить про важливість мови як засобу визначення змісту актів та забезпечення їхньої правильної інтерпретації. Крім того, у таких актах використовуються спеціалізовані терміни, які забезпечують однозначність та точність тексту. Термінологія актів *acquis* ЄС, що пов'язані з торгівлею, є дуже специфічною та містить велику кількість різноманітних термінів. Ці терміни можуть бути пов'язані з процедурами митного контролю, правилами технічного регулювання, міжнародними договорами, структурами ЄС та іншими аспектами торгівлі. Важливо підкреслити, що використання спеціалізованої термінології є необхідним елементом правових актів ЄС у галузі торгівлі. Вони створюють основу для однозначної та точної інтерпретації актів, що сприяє врегулюванню спорів, які можуть виникнути в процесі реалізації цих актів.

Для того, щоб забезпечити адекватний переклад цих актів українською мовою, необхідно застосовувати різні стратегії перекладу. Це пов'язане з тим, що в цих актів є багато спеціалізованих термінів.

Можемо простежити, що у актах ЄС, що стосуються міжнародної торгівлі та митних процедур, часто зустрічаються терміни та скорочення, які є частинами мовлення учасників торговельних операцій та митного контролю. Наприклад: *“By way of derogation from paragraph 1 of this Article, until the date of the upgrading of the central EORI system, the formats and codes set out in Annex 12-01 shall not apply”* [2015/2447]. - *Формат і коди даних, що зберігаються в системі EORI, встановлено у додатку 12-01. Одним із таких термінів є “EORI system”, що в перекладі означає “система EORI” []*. Це скорочення з англійської мови, яке вживається в текстах актів ЄС. Застосування цього терміну в українському перекладі є прикладом стратегії очуження, коли зберігається термін англійською мовою, без перекладу на українську. Така стратегія забезпечує збереження термінології, яку використовують учасники міжнародної торгівлі, та сприяє уніфікації мовлення у цій галузі. Однак, водночас, це може створювати труднощі для осіб, які не володіють англійською мовою або не знайомі з цими термінами.

“Within three months of the receipt of the notification of the measures taken by the Member State concerned and after having requested ERGA to provide an opinion in accordance with point (d) of Article 30b(3), the Commission shall take a decision on whether those measures are compatible with Union law” [1]. - *“Протягом трьох місяців з моменту отримання повідомлення про заходи, вжиті відповідною державою-членом, та після звернення до ERGA за висновком відповідно до пункту (d) статті 30b(3), Комісія ухвалює рішення стосовно відповідності вжитих заходів праву Союзу”* [2]. Незважаючи на те, що тут можна було застосувати стратегію одомашнення, відтворивши скорочення “*ERGA*” українською мовою, перекладач віддав перевагу стратегії очуження, за допомогою якої воно збереглась в тексті перекладу.

При перекладі правових актів ЄС у галузі торгівлі (і не тільки) важливо звернути увагу на тотожність чи нетотожність термінів, особливо щодо інститутів ЄС, які приймають ці акти. Наприклад, у заголовках та у вступній

частині правових актів часто використовуються терміни, які пов'язані з структурами ЄС. Наприклад:

“DIRECTIVE 2010/13/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL” [1]. - *“ДИРЕКТИВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 2010/13/ЄС”* [2]. В даному випадку, перекладач вдається до використання адаптивної стратегії перекладу, а саме до використання перекладацької трансформації транскрипції. Це забезпечує тотожність термінів і використовує українську транскрипцію для термінів, які є назвами інституцій ЄС.

Також варто зазначити, що назви певних структур ЄС можна безпосередньо зустріти і в самих статтях актів ЄС. Наприклад: *“Not later than 19 December 2011, and every 3 years thereafter, the Commission shall submit to the European Parliament, to the Council and to the European Economic and Social Committee a report on the application of this Directive”*[1]. *“Не пізніше 19 грудня 2012 року та кожні три роки після цієї дати Комісія повинна подавати звіт про застосування цієї Директиви Європейському Парламенту, Раді та Європейському економічносоціальному комітету”* [2]. Раду Європейського Союзу (the Council of the European Union), але не слід плутати її з Європейською радою (the European Council), яка є окремим інститутом ЄС. Такі терміни можуть здаватися однозначними, але їх використання потребує розуміння ролі та повноважень кожного інституту в процесі прийняття та реалізації правових актів ЄС. Тому, при перекладі правових актів ЄС важливо мати глибокі знання щодо правової термінології та контексту ЄС.

Також варто зазначити, що в актах ЄС у галузі торгівлі можна простежити використання термінів латинського походження. Наприклад: *“This Directive shall apply mutatis mutandis to television channels exclusively devoted to advertising and teleshopping as well as to television channels exclusively devoted to self-promotion”* [1]. - *“Ця Директива застосовується mutatis mutandis до телевізійних каналів, присвячених виключно рекламі та телепродажам, а також до телевізійних каналів, присвячених виключно саморекламі”* [2]. На

нашу думку, перекладач вдався до стратегії очуження, повністю зберігаючи латинський термін.

“3) *Where in ex parte proceedings the decision subject to appeal has been taken in an official language other than the language of proceedings, the appellant may file the notice of appeal either in the language of the proceedings or in the language in which the decision subject to appeal was taken; in either case, the language used for the notice of appeal shall become the language of the appeal proceedings and paragraph 2 shall not apply*” [3]. - “3) Якщо у провадженнях ex parte рішення, яке є предметом оскарження, було ухвалено офіційною мовою, відмінною від мови провадження, оскаржувач може подати повідомлення про оскарження мовою провадження або мовою, якою ухвалено рішення, що є предметом оскарження; у будь-якому випадку мова, використовувана для повідомлення про оскарження, стає мовою провадження щодо оскарження, а параграф 2 не застосовується” [4]. В наведеному прикладі, термін “ex parte” у юридичному контексті означає, що рішення було прийнято без участі другої сторони, тобто без її відома або згоди. Українською мовою цей термін може бути перекладений як "без участі другої сторони" або "односторонньо". Ймовірно, перекладач вирішив залишити термін “ex parte” неперекладеним, оскільки він є загальноприйнятим терміном у юридичній галузі та має чітке юридичне поняття.

“*While it is not appropriate for this Directive to restrict the choice of Member States as to competent authorities, nor as regards the ex-ante or ex-post nature of the control over collective management organisations, it should be ensured that such authorities are capable of addressing in an effective and timely manner any concern that may arise in the application of this Directive*” [5]. - “Незважаючи на те, що ця Директива не повинна обмежувати вибір державчленів щодо компетентних органів, а також щодо ex-ante або ex-post контролю за організаціями колективного управління, необхідно забезпечити, щоб такі органи були здатні ефективно і своєчасно вирішувати будь-які питання, що можуть виникнути під час застосування цієї Директиви” [6]. В даному прикладі ми бачимо

використання латинських термінів “*ex-ante*” та “*ex-post*”. При перекладі на українську, перекладач вирішив застосувати стратегію очуження, залишаючи латинські вислови без жодних змін.

В актах ЄС у галузі торгівлі можна знайти різні терміни, пов’язані з митною справою. Наприклад: “*Release for Free circulation of goods simultaneously redispached in the context of trade between the European Union and the countries with which it has formed a customs union (goods that fall under a Customs Union Agreement)*” [7] - “Випуск для вільного обігу товарів, що їх одночасно повторно відправлено в контексті торгівлі між Європейським Союзом та країнами, що з ними він утворив митний союз (товари, що підпадають під Угоду про митний союз)” [8]. У цьому випадку перекладач використав стратегію еквівалентного перекладу, де англійський термін “*customs union*” було перекладено як “митний союз”. Ця стратегія тут використовується, оскільки цей термін має точний еквівалент в українській мові, і його збереження може забезпечити більшу точність та юридичну точність перекладу.

“*Until the date of deployment of the UCC Proof of Union Status (PoUS) system referred to in the Annex to Implementing Decision 2014/255/EU, the first paragraph of this Article shall not apply*” [9]. “До дати розгортання системи підтвердження статусу Союзу (PoUS) Митного кодексу Союзу, вказаної в додатку до Імплементційного рішення 2014/255/ЄС, перший параграф цієї статті не застосовується” [10]. В даному прикладі можна побачити, що автор вирішив все ж таки перекласти термін абревіацію “UCC”. У даному прикладі була використана стратегія перекладу з поясненням (експлікація), де термін спочатку наводиться в оригіналі, а потім надається його переклад або розшифрування для того, щоб уникнути можливих непорозумінь у читачів.

Зважаючи на те, що ми аналізуємо правові акти *acquis* ЄС, ми можемо в них простежити використання юридичних термінів. Давайте розглянемо декілька прикладів:

“Paragraph 2 shall be without prejudice to the application of any procedure, remedy or sanction to the infringements in question in the Member State which has jurisdiction over the broadcaster concerned” [1]. - *“Параграфи 2 та 3 без обмеження застосовуються до будь-якої процедури, засобу правового захисту або санкції щодо відповідного порушення в державі-члені, під юрисдикцією якої перебуває відповідний провайдер медіапослуг”* [2]. В даному випадку ми бачимо, що тут використовуються стратегії одомашнення, які зумовили використання різних способів перекладу. Наприклад, англійське слово *“procedure”* на українську перекладається як *“процедура”*, застосовуючи калькування. Слово *“remedy”* перекладається як *“засіб правового захисту”*, використовуючи трансформацію описовий переклад. При перекладі слова *“sanction”* на українську було використано транслітерацію. Слово *“infringements”* при перекладі на українську мову було відтворено як *“порушення”*, використовуючи еквівалентний переклад.

Оскільки акти ЄС, які ми аналізуємо пов’язані з торгівлею, ми можемо помітити використання торговельних термінів. Наприклад:

“1. The registration of a trade mark that contains or consists of a protected designation of origin or a geographical indication which does not comply with the product specification concerned or the use of which falls under Article 103(2), and that relates to a product falling under one of the categories listed in Part II of Annex VII shall be:”[11] - *“1. Реєстрація торговельної марки, яка містить охоронювану назву місця походження або охоронюване географічне зазначення чи складається з охоронюваної назви місця походження або охоронюваного географічного зазначення, яке не відповідає специфікації відповідного продукту або використання якого регулюється статтею 103(2), і яка стосується продукту, що належить до однієї з категорій, зазначених у частині II додатка VII повинна бути:”* [12]. В даному випадку ми бачимо, що тут використовуються стратегія одомашнення, яка зумовила використання тактики семантичної кальки яка полягає у дослівному перекладі за одним зі словникових значень лексичної одиниці словосполучення *“trade mark”*.

Стратегія одомашнення тут дає можливість українському читачу зрозуміти, що мова йде про *торгову марку*, яка є досить поширеним терміном в українській мові. Це дозволяє уникнути непорозумінь та забезпечити більш зрозумілий та доступний текст для української аудиторії.

“The marking of eggs in accordance with point 1 shall take place at the production site or at the first packing centre to which eggs are delivered” [11]. *Маркування яєць відповідно до пункту 1 відбувається на місці виробництва або в першому центрі пакування, до якого доставляють яйця*” [12]. Тут можна простежити використання стратегію прямого перекладу або лексичного перекладу, яка полягає в тому, що термін “*marking*” з англійської мови перекладається без будь-яких змін і відтворюється в українській мові як “*маркування*”. Тут також може використовуватись стратегія оження, тому, що перекладач використовує український термін, який максимально точно відповідає оригінальному терміну англійської мови.

“The holder of products of the fruit and vegetables sector covered by marketing standards shall not display such products, offer them for sale or deliver or market them in any manner within the Union other than in conformity with those standards and shall be responsible for ensuring such conformity” [11]. - *Власник продуктів сектора фруктів і овочів, на які поширюються стандарти реалізації, не може виставляти такі продукти, пропонувати їх до продажу чи постачати або реалізовувати їх у Союзі в будь-який спосіб, який не відповідає зазначеним стандартам, і несе відповідальність за забезпечення такої відповідності*” [12]. Тут ми бачимо, що перекладач використовує стратегію лексичного перекладу.

2.3 Граматичні характеристики актів *acquis* ЄС у галузі торгівлі та способи їх відтворення

Важливо зазначити, що однією з найбільш складних граматичних конструкцій у актах *acquis* ЄС, пов'язаними з торгівлею, є пасивний стан речень, який використовується для опису дій, які здійснюються на підставі

законодавства ЄС. Цей стиль мовлення може бути незвичним для української мови та вимагає додаткової уваги під час перекладу. Отже, в цих актах, можна простежити використання дієслівних конструкцій пасивної дії. Наприклад: *“Where a translation of a document is to be filed with the Office, the translation shall identify the document to which it refers and reproduce the structure and contents of the original document”* [13] - *“Якщо до Офісу необхідно подати переклад документа, у перекладі необхідно зазначити документ, якого він стосується, та відтворити структуру і зміст оригіналу документа”* [14].

Також дієслівні конструкції пасивної дії в актах ЄС дуже часто вживаються з модальними дієсловами. Наприклад, ми можемо розглянути наступні приклади: *“(c) a list of the goods or services for which the trade mark is to be registered, in accordance with Article 33(2) of Regulation (EU) 2017/1001”* [13]. - *“(c) список товарів або послуг, для яких повинна бути зареєстрована торговельна марка, відповідно до статті 33(2) Регламенту (ЄС) 2017/100”* [14]. У даному випадку, перекладач використовує адаптивну стратегію перекладу. Тут використовується дієслівна конструкція з дієсловом “повинен” (“має бути”), що передає модальне значення оригінального тексту та вказує на необхідність реєстрації торговельної марки. Отже, тут використана дієслівна конструкція пасивної дії “зареєстрована” в поєднанні з модальним дієсловом “повинна бути”, що передає оригінальний зміст. *“Where a party has indicated that only parts of the document are relevant, the translation may be limited to those parts”* [13] - *“Якщо сторона вказала, що лише частини документа є суттєвими, то переклад можна обмежити перекладом таких частин”* [14]. Цей приклад показує, що перекладач вдався до використання адаптивної стратегії перекладу, яка визначила його перекладацьку тактику - граматичну заміну, де модальне дієслова відтворюється за допомогою дієслова в дійсному способі.

“The trade mark shall be represented in any appropriate form using generally available technology, as long as it can be reproduced on the Register in a clear, precise, self-contained, easily accessible, intelligible, durable and objective manner

so as to enable the competent authorities and the public to determine with clarity and precision the subject matter of the protection afforded to its proprietor” [13]. - “Торговельну марку представляють у будь-якій відповідній формі, з використанням загальнодоступних технологій, за умови, що її можна відтворити у реєстрі у чіткий, точний, самодостатній, легкодоступний, зрозумілий, тривкий та об’єктивний спосіб, щоб надати компетентним органам і громадськості можливість установити з чіткістю і точністю предмет охорони, яку надають власнику” [14]. Варто зауважити, що незважаючи на те, що дієслово “shall” в англійській мові часто використовується як модальне з вираженням зобов’язаності або обов’язковості, в даному прикладі це дієслово при перекладі на українську мову воно випускається, а речення перекладається теперішнім часом. Ми вважаємо, що це дуже поширене явище при перекладі актів ЄС в галузі торгівлі українською мовою. Переклад дієслова shall може викликати проблему у перекладачів, оскільки не завжди вдається зрозуміти чи тут має бути передана модальність, чи тут просто треба перекласти теперішнім часом. У деяких випадках “shall” може мати інші значення, тому перекладач повинен ретельно аналізувати контекст та визначати правильний спосіб перекладу. Отже, вибір між модальним дієсловом та опущенням “shall” варто робити на основі аналізу контексту та ситуації, в якій воно вживається.

Як вже зазначалося вище, в таких актах є характерне використання різних модальних дієслів, наприклад, таких як: shall, must, may, can тощо.

Ще однією граматичною характеристикою актів ЄС є їх складні синтаксичні конструкції. Правові акти ЄС характеризуються використанням складних речень з декількома рівнями підрядного та/або сурядного зв’язку. Для вираження підрядного зв’язку використовуються композиційно-структурні та логіко-єднальні дискурсивні засоби, такі як: provided that, since then, in case, as long as, тощо. Розглянемо наступний приклад: *“For the purposes of paragraphs 2 and 3, chairpersons and members of the Boards of Appeal shall be considered to be prevented from acting in case of leave, sickness, inescapable commitments and*

exclusion pursuant to Article 169 of Regulation (EU) 2017/1001 and Article 35(4) of this Regulation” [3]. - “Для цілей параграфів 2 і 3 вважають, що голови і члени Апеляційних рад не можуть виконувати свої обов’язки у випадку відпустки, хвороби, неunikних зобов’язань та виключення відповідно до статті 169 Регламенту (ЄС) 2017/1001 і статті 35(4) цього Регламенту” [4]. Тут перекладач логіко-єднальний маркер “in case” відтворює як “у випадку”. На нашу думку, в даному прикладі застосовується стратегія еквівалентного перекладу, яку застосовують тут для того, щоб передати точне значення оригінального терміну на іншу мову, не змінюючи його смислу.

Також для вираження сполучального зв’язку в правових актах ЄС використовують такі засоби виразності як, as well as, also, and/or, тощо. В актах ЄС, які пов’язані з торгівлею, можна простежити використання різних дискурсивних маркерів для того, аби передати сполучниковий зв’язок. Наприклад:

“An application for revocation or for a declaration of invalidity and any document submitted by the applicant, as well as any communication addressed to one of the parties by the Office prior to the finding on admissibility shall be sent by the Office to the other party for the purposes of informing of the introduction of an application for revocation or for a declaration of invalidity” [13]. - “Офіс надсилає іншій стороні заявку на анулювання або визнання недійсності та будь-який документ, поданий заявником, а також будь-яке повідомлення, адресоване Офісом одній зі сторін до отримання висновків про допустимість, для інформування про внесення заявки на анулювання або визнання недійсності” [14]. Ми бачимо, що тут є дискурсивний маркер “as well as”, який українською перекладається як “а також”.

“For the purposes of greater clarity, consistency and efficiency, a provision on the suspension of opposition, revocation, invalidity and appeal proceedings should be introduced, laying down also the maximum duration of a suspension requested by both parties” [15] - Для цілей більшої ясності, узгодженості та ефективності необхідно ввести положення про призупинення провадження щодо заперечення,

анулювання, визнання недійсності та оскарження з встановленням _____
максимальної тривалості призупинення на запит обох сторін” [4]. В даному
випадку, ми можемо простежити, що перекладач вдається до вживання
адаптивної стратегії, яка визначила його тактику, а саме використання
трансформації вилучення (опущення) дискурсивного маркеру “also”.

Важливо підкреслити, що синтаксис актів Європейського Союзу в галузі
торгівлі є важливою складовою для розуміння та інтерпретації вмісту
документів. Ця характеристика визначає структуру документів. Більшість актів
ЄС оформлюються у вигляді документів з визначеним заголовком, вступом,
основною частиною та заключними положеннями. Вступ містить інформацію
про мету та цілі документу, а також контекст, у якому він приймається.
Основна частина документу містить положення, які є основою регулювання
відповідної сфери. У ній можуть бути визначені правила та стандарти, які
мають бути дотримані, а також детальні вказівки щодо їх застосування та
виконання. Основна частина документу може містити велику кількість розділів
та пунктів, що дає можливість більш детально описати положення документу.
Також треба відзначити той факт, що як у вступній частині так і в основній -
акти ЄС можуть містити посилання на різні міжнародні угоди, інші акти ЄС,
наприклад, на регламенти, директиви та інші документи. Іншими словами, тут
мова йде про *інтертекстуальність*, яка виступає ще однією характеристикою
актів Європейського Союзу. На нашу думку, інтертекстуальність (текст в
тексті) дає можливість забезпечити юридичну обґрунтованість та послідовність
законодавчих актів ЄС. Крім того, акти ЄС можуть містити посилання на
внутрішні закони країн-членів ЄС, які стають частиною європейського права
після їхньої “транспозиції” до національного законодавства. В заклучних
(прикінцевих) положеннях ми можемо знайти інформацію про дату набуття
чинності та застосування відповідного документа. На нашу думку, такі
стандарти також сприяють більш повному зрозумінню та застосуванню актів
ЄС.

Наостанок, необхідно наголосити на тому, що акти ЄС є джерелом прямої дії. Крім того, акти ЄС можуть мати пріоритет перед національним законодавством та іншими актами країн-членів, якщо вони суперечать законодавству ЄС. Вони мають юридичну силу в усіх країнах-членах, що забезпечує стандартизацію та спрощення законодавства в рамках ЄС. Однак, варто зазначити, що акти ЄС можуть бути застосовані лише в межах компетенцій, наданих ЄС договорами, і не можуть суперечити фундаментальним принципам національного права країн-членів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

В цьому розділі ми висвітлили загальну характеристику Європейського права, дали визначення терміну “*acquis communautaire*”, а також визначили основні лексичні та граматичні характеристики актів *acquis* ЄС у галузі торгівлі.

1. Європейське право має вищий статус порівняно з національним правом і характеризується прямою дією норм. До джерел права ЄС належать первинне законодавство, міжнародні угоди, вторинне законодавство та рішення, висновки та загальні принципи, прийняті Судом Європейського Союзу. До складу джерел ЄС також входять м'яке право, загальні принципи права ЄС та практика Суду ЄС.

2. “*Acquis communautaire*” є корпусом права Європейського Союзу, який країни-кандидати мають прийняти та реалізувати в своїх національних правових системах, аби вступити до Європейського Союзу. Воно належить до вторинного

3. Акти *acquis* ЄС у галузі торгівлі мають свої лексичні та граматичні особливості. Перше за все, таким актам притаманна специфічна термінологія, яка вимагає уваги при перекладі. Це може включати різні юридичні, торговельні терміни, а також терміни, пов'язані з різними структурами ЄС. Таким актам також є притаманне включення латинських висловів.

При перекладі лексичних характеристик актів *acquis* ЄС, можна дійти висновку, що перекладачі можуть вдаватись до викривлення стратегій очуження та одомашнення, які часто спонукають їх до використання різних тактик перекладу. Стратегія очуження полягає в тому, що перекладач намагається зберегти оригінальний вигляд терміна. В свою чергу, стратегія одомашнення полягає в максимальному адекватному перекладі українською мови, відповідно до специфіки її мови. В актах ЄС у галузі торгівлі дуже часто використовують стратегію очуження, коли перекладають різні скорочення, аббревіатури та латинізми. Ми дійшли висновку, що використовуючи таку стратегію, перекладачі часто залишають іншомовні терміни в перекладі без змін.

4. Граматичні характеристики актів *acquis* ЄС, які пов'язані із торгівлею включають використання дієслів пасивної дії, модальних дієслів і складних синтаксичних конструкцій, які використовуються для вираження підрядного та сполучального зв'язку. Для передачі підрядних та сполучальних зв'язків використовуються різні дискурсивні засоби, такі як логіко-єднальні та композиційно-структурні маркери. Застосування стратегії перекладу залежить від контексту та мети перекладу, але часто використовується стратегія адаптивні стратегії, які полягають у адаптуванні тексту цільової мови. Ці стратегії можуть включати зміну порядку слів, синтаксичні заміни, додавання, тощо. Наприклад, перекладачі дуже часто користуються адаптивною стратегією, перекладаючи англійське дієслово *shall*, використовуючи його у теперішньому часі.

Отже, при перекладі актів *acquis* ЄС у галузі торгівлі, перекладачі здебільшого вдаються до адаптивних стратегій, стратегій одомашнення та очуження.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ АКТИВ ACQUIS ЕС У ГАЛУЗІ ТОРГІВЛІ

Варто зазначити, що для аналізу перекладу активів *acquis* ЕС, пов'язаних із торгівлею, ми вирішили користуватися класифікацією В. Г. Ніконової. Варто нагадати, що до способів відтворення досягнення еквівалентності, ця дослідниця відносить транскодування, яке в свою чергу поділяється на транслітерацію, транскрипцію та нульове транскодування. До способів досягнення адекватності вона відносить лексико-семантичні трансформації та лексико-граматичні.

3.1 Способи досягнення еквівалентності в актах *acquis* ЕС у галузі торгівлі.

У галузі перекладу активів Європейського Союзу виникає потреба в точному та еквівалентному перекладі, щоб забезпечити юридичну стабільність та єдність на всьому території ЕС. В зв'язку з цим, у цьому підрозділі ми розглянемо питання способів відтворення досягнення еквівалентності в актах *acquis* ЕС у галузі торгівлі. Акти *acquis* ЕС містять специфічну лексику та термінологію, яка може бути складною для перекладу на українську мову. У цьому підрозділі досліджуються різні перекладацькі способи досягнення еквівалентності в перекладі активів *acquis* ЕС у галузі торгівлі, такі як транслітерація, транскрипція, калькування та нульове транскодування.

3.1.1 Транскодування

Досить часто при перекладі активів ЕС, перекладачі вдаються до використання транскодування, яке в свою чергу поділяється на транслітерацію, транскрипцію, калькування та нульове транскодування. Давайте спочатку розглянемо приклади транслітерації:

“Member States may only adopt or maintain additional national provisions on products covered by a Union marketing standard if those provisions comply with Union law, in particular the principle of free movement of goods, and subject to Directive 98/34/EC of the European Parliament and of the Council” [11]. - “Держави-члени можуть ухвалювати або надалі застосовувати додаткові

національні положення щодо продуктів, які підпадають під дію стандарту реалізації Союзу, якщо такі положення є сумісними із законодавством Союзу, зокрема з принципом вільного руху товарів, і до них застосовується “Директива” Європейського Парламенту і Ради 98/34/ЄС (11)” - [12]. Тут англійське слово “*Directive*” перекладається як “*Директива*”. Виходячи з цього, в даному реченні відбувається процес перетворення тексту з однієї абетки на іншу, зберігаючи оригінальну вимову та значення слова.

“*The protection of designations of origin and geographical indications of products covered by Article 93 of this Regulation shall be without prejudice to protected geographical indications applying to spirit drinks as defined in Article 2 of Regulation (EC) No 110/2008 of the European Parliament and of the Council* ⁽³⁰⁾ [11]” - “Охорона назв місця походження та географічних зазначень продуктів, на які поширюється дія статті 93 цього Регламенту, не обмежує охоронювані географічні зазначення, що застосовуються до спиртних напоїв, визначених у статті 2 Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 110/2008 (13)” [12]. Тут простежується транслітерація, яка допомагає зберегти точність перекладу терміну, який є одним із ключових для вірного розуміння тексту.

“*This Regulation applies to products referred to in paragraph 1 that are placed on the Union market, whether produced in the Union or in third countries, as well as to those produced in the Union for export*” [16]. - Цей Регламент застосовується до продуктів, зазначених у параграфі 1, уведених в обіг на ринку Союзу, незалежно від того, чи вони вироблені у Союзі, чи в третіх країнах, а також до продуктів, вироблених у Союзі для експорту” [17]. Тут використовується транслітерація. Ця трансформація дозволяє зберегти оригінальну назву або термін в тексті, що важливо у випадку, коли точність та збереження важливої інформації є ключовими факторами.

“*determining the conditions and eligibility requirements that an operator has to fulfil to submit an application within the tariff quota; the provisions concerned may require a minimum experience in trade with third countries and assimilated territories, or in processing activity, expressed as a minimum quantity and period of*

time in a given market sector; those provisions may include specific rules to suit the needs and practices in force in a certain sector and the uses and needs of the processing industries;” [11]. - “a) у яких визначено умови та вимоги до відповідності, які повинен виконати оператор для подання заявки у межах тарифної квоти; відповідні положення можуть вимагати наявності мінімального досвіду у торгівлі з третіми країнами та прирівняними територіями або досвіду у діяльності з перероблення, вираженого як мінімальна кількість та мінімальний період часу у певному секторі ринку; такі положення можуть містити спеціальні правила, що відповідають дійсним потребам та практиці у певному секторі й способам використання та потребам переробної промисловості;” [12]. Тут англійське слово “operator” перекладається на українську мову як “оператор”, використовуючи трансформацію транслітерації. З огляду на це, ми можемо побачити, що тут здійснюється процес перетворення англійського поняття з абетки англійської мови на абетку української мови, зберігаючи при цьому оригінальну вимову та значення слова.

Збереження вихідної форми використовується, якщо немає усталених українських відповідників лексичних одиниць, але при перекладі їх не потрібно відтворювати засобами української мови, тому що у світовій практиці їх застосовують у своїй вихідній формі. Нижче наведені приклади зі збереженням вихідної форми (нульове транскодування):

“The mandatory terms of interconnection agreements listed in Article 3 or any amendments thereof concluded after the entry into force of this Regulation shall be communicated by the transmission system operators to their national regulatory authority and to Entsog within 10 days after conclusion or amendment of the agreement” [18]. - Оператори газотранспортної системи передають відповідному національному регуляторному органу та ENTSO тексти обов’язкових положень угод про міжсистемне з’єднання, перелічені у статті 3, або будь-які зміни та доповнення, внесені до них після того, як цей Рег/ламент набув чинності, протягом 10 днів від дати укладання або внесення

змін до таких угод” [19]. В даному прикладі використовується нульове транскодування, яке має наявність іншомовної одиниці латинськими буквами, яке у перекладі було вирішено не перекладати, а залишити без змін.

“*If the relevant gas composition data is not available, the conversion factors used shall be consistent with the Annex based on EN ISO 13443 ‘Natural gas — Standard reference conditions’ in the version applicable at the time*” [18] — “За відсутності відповідних даних про склад газу, використовувані коефіцієнти повинні відповідати Додатку, який базується на стандарті ISO 13443 «Природний газ. Стандартні референтні умови» в чинній на момент такої конвертації версії” [19]. Тут застосовується нульове транскодування.

“(1) category T comprises all wheeled tractors; each wheeled tractor category described in points 2 to 8 is supplemented at the end by an ‘a’ or ‘b’ index according to its design speed;” [20]. - (1) категорія T охоплює всі колісні трактори; кожне позначення категорії колісного трактора, описаної в пунктах 2–8, доповнюється в кінці індексом «a» або «b» відповідно до його конструкційної швидкості;” [21]. Тут є пряме включення іншомовного фрагменту латинськими буквами, яке створюється за допомогою нульового транскодування.

“*Specifically, this Regulation shall apply to the following vehicles: (a) tractors (categories T and C); (b) trailers (category R); and (c) interchangeable towed equipment (category S)*” [20]. - Зокрема, цей Регламент застосовується до таких транспортних засобів: (a) трактори (категорії T і C); (b) причепи (категорія R); та (c) змінні причіпні машини (категорія S)” [21]. Тут використовується нульове транскодування.

“*By way of derogation from Article 3 of Directive 2007/45/EC, and from the sixth row of section 1 of the Annex to that Directive, single distilled shochu(**) produced by pot still and bottled in Japan, may be placed on the Union market in nominal quantities of 720 ml and 1 800 ml*” [16]. - Як відступ від статті 3 Директиви 2007/45/ЄС і від шостого рядка секції 1 додатка до цієї Директиви, shochu одноразової дистиляції, вироблений за допомогою перегінного куба та бутильований в Японії, може бути введений в обіг у Союзі в номінальних

кількостях 720 мл і 1800 мл” [17]. Тут можна помітити, що перекладачі залишають включення іншомовного фрагменту латинськими літерами.

“(a) For the document-based data exchange: (i) protocol: AS4; (ii) data format: Edig@s-XML, or an equivalent data format ensuring identical degree of interoperability. Entsog shall publish such an equivalent data format. (b) For the integrated data exchange: (i) protocol: HTTP/S-SOAP; (ii) data format: Edig@s-XML, or an equivalent data format ensuring identical degree of interoperability. Entsog shall publish such an equivalent data format. (c) For the interactive data exchange, the protocol shall be HTTP/S” [18]. - а) Для обміну даними на основі документів: (i) протокол: AS4; (ii) формат даних: Edig@s-XML або еквівалентний формат даних, що забезпечує ідентичний рівень взаємодії опублікований ENTSOG. (b) Для інтегрованого обміну даними: (i) протокол: HTTP/S-SOAP; (ii) формат даних: Edig@s-XML або еквівалентний формат даних, що забезпечує ідентичний рівень взаємодії опублікований ENTSOG. (c) Для інтерактивного обміну даними протокол повинен бути HTTP/S. Для всіх типів обміну даними, зазначених у пунктах (a)-(c), мережею має бути Інтернет” [18]. Тут ми бачимо використання нульового транскодування.

3.1.2 Калька

Через відсутність прямого еквівалента в українській мові, часто виникає потреба у використувувати калькування - спосіб передачі поняття англійською мовою за допомогою прямого перенесення структури засобами мови перекладу. Наведені приклади відображають цю стратегію перекладу понять.

“The Commission may, by means of implementing acts, adopt uniform rules for the use of other natural substances or agricultural raw materials authorised by delegated acts as sweetening products in the production of spirit drinks as referred to in paragraph 3, determining in particular the respective sweetening conversion factors” [16]. - “Комісія може ухвалювати за допомогою імплементаційних актів однакові правила використання інших натуральних речовин або видів сировини сільськогосподарського походження, дозволених делегованими актами як підсолоджувальні продукти у виробництві спиртних напоїв,

ззначених у параграфі 3, які визначають зокрема відповідні коефіцієнти перетворення підсолоджування” [17]. В даному прикладі можна спостерігати використання семантичної кальки. Таким чином, використання семантичної кальки дозволяє правильно та точно передати зміст оригінального тексту, зберігаючи його стиль та термінологію.

“... ‘packaging’ means the protective wrappings...” [16]. - «пакування» означає захисну обгортку, картонну тару...” [17]. В цьому випадку використовується семантична калька для передачі точного значення англійського терміну “*protective wrapping*” українською мовою. Таким чином у перекладі українською мовою зберігається оригінальний зміст англійського терміну, що є важливим для юридичних текстів.

“‘matching process’ is the process of comparing and aligning processed quantities of gas for network users at both sides of a specific interconnection point, which results in confirmed quantities for the network users;” [18]. - “процес перевірки - процес порівняння та узгодження опрацьованих обсягів газу для замовників послуг транспортування з обох сторін окремої точки міждержавного з’єднання, результатом якого є підтверджені обсяги для замовників послуг транспортування;” [19]. Тут використовується семантична калька, оскільки ми можемо дослівно перекласти за одним зі словникових значень лексичної одиниці словосполучення “*matching process*”. Ця трансформація була використана задля того, щоб зберегти точність та оригінальне значення терміну.

“‘addition of alcohol’ means the addition of ethyl alcohol of agricultural origin or distillates of agricultural origin or both to a spirit drink; such addition does not include the use of alcohol for dilution or dissolution of colours, flavourings or any other authorised ingredients used in the production of spirit drinks;” [16]. - “«додавання спирту» означає додавання етилового спирту сільськогосподарського походження або дистилятів сільськогосподарського походження чи і того й іншого до спиртного напою;” [17]. Тут теж можна

помітити використання кальки, яка забезпечує збереження точності та чіткості перекладу.

a) *semi-white sugar, white sugar, extra-white sugar, dextrose, fructose, glucose syrup, sugar solution, invert sugar solution and invert sugar syrup, as defined in Part A of the Annex to Council Directive 2001/111/EC;*” [16]. - (a) *напівбілий цукор, білий цукор, білий цукор «екстра», декстроза, фруктоза, глюкозний сироп, цукровий розчин, інвертний цукровий розчин та інвертний цукровий сироп, як означено в частині А додатка до Директиви Ради 2001/111/ЄС;*” [17]. В даному прикладі, багатокомпонентний терміни “*invert sugar solution*” and “*invert sugar syrup*” при відтворенні на українську були перекладені як “інвертний цукровий розчин” та “інвертний цукровий сироп”, що зумовило використання семантичної кальки, де транскодування цих термінів відбулось за дослівним перекладом за одним із словникових значень лексичної одиниці. Ця калька забезпечує точність перекладу цих понять.

“*Without prejudice to any other provisions applicable to agricultural products, as well as to the provisions adopted in the veterinary, phytosanitary and food sectors to ensure that products comply with hygiene and health standards and to protect animal, plant and human health, this Section lays down the rules concerning marketing standards*” [11]. - “*Без обмеження інших положень, застосованих до сільськогосподарських продуктів, а також положень, ухвалених у ветеринарному, фітосанітарному та харчовому секторах, для забезпечення відповідності продуктів гігієнічним та санітарним стандартам, а також для охорони здоров'я тварин, рослин та людей, у цій секції встановлено правила, що стосуються стандартів реалізації*” [12]. Тут використовується калькування, бо при перекладі звукова форма слова змінюється відповідно до морфологічних та синтаксичних категорій української мови.

“*Public intervention shall apply in respect of the following products in accordance with the conditions laid down in this Section and any additional requirements and conditions that may be determined by the Commission, by means of delegated acts pursuant to Article 19 and implementing acts pursuant to Article 20*”

[11]. - *“Державна інтервенція, відповідно до умов, установлених у цій секції та будь-яких додаткових вимог та умов, які може визначити Комісія за допомогою делегованих актів згідно зі статтею 19 та імплементаційних актів згідно зі статтею 20, застосовується щодо таких продуктів”* [12]. В даному реченні можна помітити використання семантичної кальки, оскільки тут відбувається транскодування за одним із словникових значень лексичної одиниці словосполучення *“public intervention”* - *“державна інтервенція”*.

“Where the defined limits of the operational balancing account are reached, the adjacent transmission system operators may agree to extend those limits in order to provide allocations to network users that are equal to their confirmed quantities or otherwise allocate quantities to network users proportionally based on the measured quantity” [18]. - *Якщо досягнуто встановлених лімітів оперативного балансового рахунку, оператори суміжних газотранспортних систем можуть домовитись про розширення цих лімітів, щоб надати користувачам мережі алокації, тотожні їхнім підтвердженням обсягам, або іншим чином розподілити обсяги між користувачами мережі пропорційно на основі виміряного обсягу”* [19]. В даному випадку також можна помітити використання семантичної кальки, яка забезпечує еквівалентність перекладу оригіналу.

“(b) the relevant geographic market: for the purposes of this Chapter, “geographic market” means the market comprising the area in which the undertakings concerned are involved in the supply of the relevant products, in which the conditions of competition are sufficiently homogeneous and which can be distinguished from neighbouring areas, particularly because the conditions of competition are appreciably different in those areas” [11]. - *“відповідний географічний ринок: для цілей цієї глави «географічний ринок» означає ринок, що охоплює територію, на якій відповідні підприємства залучено до постачання відповідних продуктів, на якій умови конкуренції достатньо однорідні і яку можна відрізнити від сусідніх територій, зокрема через те, що умови конкуренції на таких територіях істотно відрізняються”* [12]. Тут

перекладач використовує семантичну кальку для того, аби краще зберегти зміст ПОНЯТТЯ.

““Lampante olive oil” means virgin olive oil having a free acidity in terms of oleic acid, of more than 2 g per 100 g, and/or the other characteristics of which comply with those laid down by the Commission in accordance with Article 75(2) for this category” [11]. - *“«Оливкові олії з рафінованих оливкових олій та оливкових олій першого віджиму» означає оливкову олію, отриману шляхом змішування рафінованої оливкової олії та оливкової олії першого віджиму, іншої ніж лампова оливкова олія, максимальна кислотність якої, виражена як вміст олеїнової кислоти, становить більш як 1 г на 100 г та інші характеристики якої відповідають характеристикам, визначеним для цієї категорії Комісією відповідно до статті 75(2)”* [12]. Тут використовується семантична калька з метою створення достовірного українського відповідника.

“However, Member States may lay down slightly different temperature requirements for the minimum length of time necessary for the cutting and handling of fresh poultrymeat performed in retail shops or in premises adjacent to sales points, where the cutting and handling are performed solely for the purpose of supplying the consumer directly on the spot;” [11]. - *“Однак, держави-члени можуть встановлювати інші вимоги щодо температури для різання і оброблення свіжого м'яса свійської птиці в роздрібних магазинах або в приміщеннях, що прилягають до точок продажу, де різання та оброблення здійснюють тільки з метою обслуговування споживача безпосередньо на місці;”* [12]. Даний приклад перекладений за допомогою семантичної кальки, що дозволяє нам передати точніше значення цього поняття.

“The manufacturer of a component or separate technical unit, whether or not it is part of a system, shall affix to each component or separate technical unit manufactured in conformity with the approved type the type-approval mark required by the relevant implementing act adopted pursuant to this Regulation or the relevant UNECE regulation or OECD Code” [20]. - *“Виробник компонента або окремого технічного вузла, незалежно від того, чи є такий компонент або окремий*

технічний вузол складовою частиною системи, чи ні, наносить на кожний компонент або окремих технічний вузол, вироблений у відповідності з затвердженим типом, маркування про затвердження типу, вимоги щодо якого передбачені відповідним імплементаційним актом, ухваленим відповідно до цього Регламенту або відповідних правил ЄЕК ООН чи Кодексу ОЕСР” [21]. В даному випадку використовується калькування.

3.2 Лексико-семантичні трансформації при перекладі актів *acquis* ЄС в галузі торгівлі.

Цей підрозділ присвячений аналізу лексико-семантичних трансформацій при перекладі актів *acquis* ЄС в галузі торгівлі. В контексті європейської інтеграції, впровадження *acquis* ЄС є важливою складовою процесу гармонізації законодавства та стандартів в Україні. Проте, для забезпечення правильного розуміння та відтворення значення термінів та понять, різних словосполучень, використаних у цих актах, необхідно володіти навичками використання лексико-семантичних трансформацій. Особлива увага приділяється таким категоріям трансформацій, як конкретизація, генералізація та модуляція. Результати дослідження можуть бути корисними для покращення якості перекладу актів *acquis* ЄС в галузі торгівлі та забезпечення ефективної інтеграції України в європейський ринок.

3.2.1 Конкретизація

“Scope” [12] - “Сфера застосування” [12]. Тут використовується трансформація конкретизації, яка дозволяє більш точно передати суть англійського поняття “*scope*” і дає зрозуміти, що мова тут йде про обмеження та межі дії певного правового акта, який пов’язаний із торгівлею.

““poultrymeat” means poultrymeat suitable for human consumption, which has not undergone any treatment other than cold treatment;” [11] - “«м’ясо свійської птиці» означає м’ясо свійської птиці, придатне для споживання людиною, яке не було піддано жодній обробці, крім охолодження;” [12]. В даному прикладі використовується конкретизація для того, щоб більш точно передати значення терміну або поняття у вихідній мові.

“2. *In order to take account of the specific characteristics of the cereals and paddy rice sectors, the Commission shall be empowered to adopt delegated acts in accordance with Article 227 laying down the quality criteria as regards both buying-in and sales of common wheat, durum wheat, barley, maize and paddy rice.*” [11]. -

“2. *Щоб урахувати особливі характеристики сектора зернових культур і сектора рису-сирцю, Комісія повинна бути уповноважена відповідно до статті 227 ухвалювати делеговані акти про встановлення критеріїв якості, які стосуються як закупівлі, так і продажу м'якої і твердої пшениці, ячменю, кукурудзи та рису-сирцю*” [12]. У перекладі з англійської на українську мову слово “*cereals*” було конкретизовано як “*зернових культур*”, тобто надано більш точний та конкретний опис об'єкту. Це дозволяє уникнути можливих неузгоджень в тлумаченні та розумінні термінів у контексті законодавства та сприяє більш точному та однозначному розумінню тексту. Конкретизація є важливим елементом перекладу, оскільки дозволяє передати точніше значення термінів та уникнути можливих непорозуміннь у майбутньому.

“(i) *the name and address of the authorities or bodies verifying compliance with the provisions of the product specification, and their specific tasks*” [11]. - “(i) *найменування та адресу органів влади чи органів, що верифікують відповідність специфікації продукту вимогам, та їхні конкретні завдання.*” [12]. В даному випадку використано трансформацію конкретизації, оскільки видова назва “*authorities*” було перекладено більш конкретним терміном “*органи влади*”. Це дозволяє більш точно передати зміст оригінального тексту, зазначаючи, що мова йде про органи влади, які мають певні повноваження в контексті верифікації відповідності продукції вимогам.

3.2.2 Генералізація

“*Sales description*” [11] - “*Загальна назва продукту*” [12]. Тут ми можемо побачити використання генералізації у перекладі “*sales description*” як “*загальна назва продукту*” дає більш універсальний та загальний термін для позначення опису продукту, який може застосовуватися до різних товарів та в різних контекстах. Це дозволяє забезпечити більшу зрозумілість та уніфікацію в

сприйнятті текстів щодо опису продуктів, що є важливим у галузі торгівлі та захисту прав споживачів.

3.2.3 Модуляція

“**Spirit drinks** placed on the Union market shall comply with the presentation and labelling requirements set out in Regulation (EU) No 1169/2011, unless otherwise provided for in this Regulation” [16] - *Спиртні напої, які вводять в обіг у Союзі, повинні відповідати вимогам щодо представлення та маркування, визначеним у Регламенті (ЄС) № 1169/2011, якщо інше не передбачено цим Регламентом*” [17]. Варто зазначити, що тут модуляція “*вводяться в обіг у Союзі*” доповнює та пояснює процес, пов’язаний з розповсюдженням продукту на ринку ЄС.

“*In the case of oak casks and containers of less than 1 000 litres, the number of annual extractions and replenishments shall be equal to or lower than twice the number of scales in the system, in order to guarantee that the youngest component has an age equal to or higher than six months*” [16]. - “*Якщо дубові діжки та ємності мають місткість менше 1000 літрів, кількість річних вилучень і поповнень повинна дорівнювати двократній кількості етапів у системі або не перевищувати її для того, щоб наймолодший компонент гарантовано мав витримку шість місяців або більше*” [17]. У цьому випадку модуляція полягає в заміні оригінального слова “*containers*” на “*ємності*”, що є більш конкретним та точним формулюванням для української мови. Таким чином, застосовується контекстуальна заміна, аби передати точний зміст оригінального тексту, і підбирається відповідний термін українською мовою, який відображає цей зміст.

“5) ‘*packaging*’ means the protective wrappings, cartons, cases...” [16] - “5) «*пакування*» означає захисну обгортку, картонну тару, ящики...” [17]. Тут використовують модуляцію, яка допомагає зрозуміти, що пакувальні матеріали можуть бути різними і можуть включати в себе більш специфічні типи упаковок, такі як ящики.

“3) ‘labelling’ means any word, particulars, trade marks, brand name, pictorial matter or symbol relating to a product and placed on any packaging, document, notice, label, ring or collar accompanying or referring to such product; [16]. - “3) «маркування» означає будь-яке слово, дані, торговельні марки, назву бренду, графічні зображення чи символи, що стосуються продукту, які розміщують на будь-якому пакуванні, документі, повідомленні, етикетці, етикетці-манжеті або кольєретці, що супроводжують такий продукт або стосуються його;” [11]. Тут використовується модуляція за допомогою контекстуальної зміни, оскільки оригінальне слово “ring” має декілька значень і в контексті має більш конкретніше технічне значення. В даному випадку, для позначення певного виду етикетки використовується термін “етикетка-манжет”.

“‘maturation’ or ‘ageing’ means the storage of a spirit drink in appropriate receptacles for a period of time for the purpose of allowing that spirit drink to undergo natural reactions that impart specific characteristics to that spirit drink;” [12]. - “«дозрівання» або «втримування» означає зберігання спиртного напою у відповідній тарі впродовж певного періоду часу з метою, щоб такий спиртний напій зазнав природних реакцій, які нададуть такому спиртному напою певних характеристик;” [12]. В даному випадку, використання двох різних слів для перекладу терміну “maturation” відображає те, що в українській мові можна використовувати різні терміни для опису того самого процесу, а також підкреслює різні аспекти процесу зберігання спиртних напоїв.

“d) the term ‘blend’, ‘blending’ or ‘blended’, provided that the spirit drink has undergone blending;” [12]. - “d) терміном «купаж», «купажування» або «купажованийий» за умови, що такий спиртний напій зазнав купажування;” [12]. Тут можна помітити, що трансформація модуляції дозволяє відібрати контекстуальний іменник, який підходить в даному контексті. Це забезпечує більш точний та зрозумілий переклад українським читачам.

“jointly carry out a cost benefit analysis on the technically feasible options to define economically efficient solutions which shall specify the breakdown of costs and

benefits among the categories of affected parties;” [18] - спільно провести аналіз витрат та результатів для технічно можливих варіантів для визначення економічно ефективних рішень, в якому буде визначено розбивку витрат та результатів між категоріями сторін, які зазнали впливу;” [19]. В даному реченні англійський термін “*the breakdown*” на українську мову в даному реченні перекладається як “розбивка”. З огляду на це, ми можемо помітити, що тут використовується приклад модуляції, де відбуваються контекстуальні заміни. Такі заміни дозволяють передати більш точніше значення понять.

“The delivery contract shall specify how the evolution of market prices is to be allocated between the parties” [11]. - У договорі постачання зазначають, як рух ринкових цін повинен розподілятися між сторонами” [12]. Тут використовується модуляція як смисловий розвиток для точнішого передачі поняття.

3.3 Лексико-граматичні трансформації при перекладі актів *acquis* ЄС в галузі торгівлі.

У галузі міжнародної торгівлі правові акти Європейського Союзу відіграють важливу роль в регулюванні відносин між країнами-членами та країнами-партнерами. Акти *acquis* ЄС є невід'ємною складовою європейського права і забезпечують взаємодію між різними суб'єктами господарювання. Однак, для того щоб забезпечити правильне розуміння актів *acquis* ЄС в галузі торгівлі, необхідно мати глибокі знання граматики та стилістики мови оригіналу та мови перекладу. В цьому підрозділі ми розглянемо використання граматичних перекладацьких трансформацій в актах *acquis*, які стосуються торгівлі.

3.3.1 Граматична заміна

Нагадаємо, що для перекладу актів ЄС, перекладачі часто користуються морфологічними замінами (заміна частини мови) та синтаксичними замінами.

“(a) secure the communication chain in order to provide secured and reliable communications, including the protection of the confidentiality by encryption, integrity and the authenticity by signature of the sender and non-repudiation by a signed confirmation; [18]. - “(a) захистити комунікаційний ланцюг для забезпечення захищеного та надійного зв'язку, в тому числі збереження конфіденційності засобами шифрування, цілісності і достовірності даних за допомогою підпису відправника та невизнання підтвердженої підписом відмови відправника;” [19]. Граматична заміна “in order to provide” на “для забезпечення” допомагає зробити речення більш зрозумілим та логічним для читача. Така заміна дозволяє виокремити головну мету речення, а саме - забезпечити безпеку та надійність комунікації. Такий підхід до перекладу допомагає уникнути зайвих слів та складних конструкцій, що можуть ускладнити сприйняття тексту.

“Consequently it should not be possible for an AIFM to request to opt in as long as it holds an authorisation under Directive 2011/61/EU, whereas an AIFM whose authorisation has been revoked upon its request should still be able to seek to

opt in again under Directive 2011/61/EU” [22]. - Таким чином, необхідно виключити можливість подання КАІФ запиту на прилучення до рамок, доки за ним зберігається офіційний дозвіл за Директивою 2011/61/ЄС; при цьому КАІФ, офіційний дозвіл якого був відкликаний на його запит, повинен все ще мати можливість знову клопотати про прилучення до рамок Директиви 2011/61/ЄС” [23]. В даному випадку використовуються граматичні заміни, що забезпечують більшу зрозумілість та точність перекладу.

“(i) the authorisations to grant EU type-approvals exempting new technologies or new concepts referred to in Article 35(3);” [20]. - “(i) авторизації на надання затвердження типу ЄС зі звільненням для нових технологій або нових концепцій, зазначеного в статті 35(3);” [21]. Ця граматична зміна полягає в перетворенні дієслова “to grant” на іменник “надання” та додаванні прийменника “на” перед ним для вираження дії “давати дозвіл” або “надавати авторизації”. Таким чином, переклад “the authorisations to grant” на українську мову звучить як “авторизації на надання затвердження”. Ця заміна не змінює сенс оригінального речення, але адаптує його до української мови.

“Without prejudice to the other provisions of this Regulation relating to the amendment of its Annexes, the Commission shall also be empowered to adopt delegated acts in accordance with Article 71 concerning amendments to Annex I in order to introduce regulatory act references and to take corrigenda into account” [21]. - “Без обмеження інших положень цього Регламенту стосовно внесення змін до його додатків Комісія також уповноважена ухвалювати делеговані акти відповідно до статті 71 стосовно внесення змін до додатка I для додання покликань на регулятивні акти та врахування виправлень” [22]. Тут використовується граматична заміна форми дієслова “to introduce”, тоді як у перекладі використано іменник “додання”. Можна сказати, що це є прикладом заміни дієслів з більш абстрактної форми на більш конкретну, що є досить поширеною граматичною заміною. Також варто зазначити, що тут є ще одна граматична заміна дієслова на іменник: “to take” перекладається в цьому речення як “врахування”.

“In order to define the reference values of gas quality parameters for the respective supply sources to be used in the outlook, an analysis of the previous years shall be carried out” [18]. - *Для визначення контрольних значень параметрів якості газу для відповідних джерел постачання, які будуть використовуватися в огляді, слід провести аналіз попередніх років”* [19]. Тут застосовується морфологічна заміна, де відбувається граматична заміна при перекладі англійського дієслова “to define” на український іменник “визначення”.

“b) the rules governing the communication and processing of the relevant data among the adjacent transmission system operators in order to calculate the processed quantities and confirmed quantities of gas for network users and the quantity of gas that needs to be scheduled to flow at the interconnection point(s)” [18]. - *b) правила, що регулюють комунікацію та обробку відповідних даних між суміжними операторами газотранспортних систем з метою розрахунку оброблених обсягів та підтверджених обсягів газу для замовників послуг транспортування та обсягу газу, щодо якого є необхідним плановий потік в точці(-ках) міждержавного з’єднання”* [19]. Тут використовується морфологічна заміна, де відбувається заміна частини мови, а саме: при перекладі на українську мову англійське дієслово “to calculate” замінюється на “розрахунку”. Ця граматична заміна дієслова на іменник допомагає передати термінологічне значення та специфіку тексту. Такий підхід є особливо важливим при перекладі актів *acquis* ЄС, де точність термінів та їх відповідність оригіналу має велике значення.

“Where no agreement can be reached between the concerned transmission system operators after the six-month period referred to in paragraph 1 or where the national authorities agree that the proposed agreement by the concerned adjacent transmission system operators is not sufficiently effective to remove the restriction, the concerned transmission system operators, in cooperation with national authorities, shall, within the following 12 months, define a detailed plan setting out the most cost effective method to remove a recognised restriction at the specific cross-border interconnection point” [18]. - *“Якщо між відповідними*

операторами газотранспортних систем не була укладена угода після завершення шестимісячного періоду, зазначеного в пункті 1, або якщо національні органи влади погоджуються, що запропонована відповідними суміжними операторами газотранспортних систем угода не є достатньо ефективною для усунення обмеження, відповідні оператори газотранспортних систем, у співпраці з національними органами, протягом наступних 12 місяців визначають детальний план, що визначає найбільш економічно ефективний метод для усунення визнаного обмеження в конкретній точці транскордонного міждержавного з'єднання” [19]. В цьому прикладі також можна побачити використання морфологічних заміни, де англійське дієслово “to remove” відтворюється в перекладі на українську як “усунення”.

“In respect of the measurement principles for volume, energy and gas quality, the adjacent transmission system operators shall ensure that:” [18]. - Що стосується принципів вимірювання об'єму, енергії та якості газу, суміжні оператори газотранспортних систем забезпечують:” [19]. Тут ми бачимо використання граматичної заміни яка є морфологічною. В даному випадку, вже не дієслово змінюється на іменник, а навпаки. Як ми бачимо, іменник “respect” перекладається українською як дієслово теперішнього часу “стосується”.

Варто зазначити, що більшість граматичних заміни, які використовують при перекладі актів ЄС у галузі торгівлі, належать до синтаксичних змін. До синтаксичних заміни, ми відносимо наступні випадки:

“This Regulation shall apply to agricultural and forestry vehicles, as described in Article 4, designed and constructed in one or more stages, and to systems, components and separate technical units, as well as parts and equipment, designed and constructed for such vehicles [20]”. - “Цей Регламент застосовується до всіх сільськогосподарських і лісгосподарських транспортних засобів, як описано в статті 4, розроблення та конструювання яких здійснюють в один або більш ніж один етап, до систем, компонентів та окремих технічних вузлів, а також складових частин та обладнання, розроблених та сконструйованих для таких транспортних засобів” [21]. Тут

простежується синтаксична заміна, де конструкція “*shall apply*”, яка вживається для позначення майбутнього часу при перекладі на українську мову перекладається дієсловом теперішнього часу.

“*References in this Regulation to requirements, procedures or arrangements laid down in this Regulation shall be read as references to such requirements, procedures or arrangements laid down in this Regulation and in the delegated and implementing acts adopted pursuant to this Regulation [21]*”. - У разі поетапного затвердження типу кожен виробник відповідає за затвердження та відповідність виробництва систем, компонентів або окремих технічних вузлів, які додаються на етапі здійснюваного виробником доповнення транспортного засобу [22]”. В даному прикладі ми також можемо побачити, що перекладач вдається до використання синтаксичної заміни, де відбувається заміна пасивного стану на активний.

“*2. The application shall include details of the manufacturer of the parts or equipment, the type, identification and part numbers of the parts or equipment, the vehicle manufacturer’s name, type of vehicle and, if appropriate, year of construction or any other information permitting the identification of the vehicle to which the parts or equipment are to be fitted [21]*”. - “*2. У заяві зазначають детальну інформацію про виробника складових частин або обладнання, тип, ідентифікаційні дані та номенклатурні коди складових частин або обладнання, найменування виробника транспортного засобу, тип транспортного засобу та, у відповідних випадках, рік конструювання або будь-яку іншу інформацію, яка уможлиблює ідентифікацію транспортного засобу, на який повинні бути встановлені відповідні складові частини або обладнання*” [22]. Тут можна побачити використання синтаксичної заміни. Ми можемо перекласти українською конструкцію “*shall include*”, яка в оригіналі вживається на позначення майбутнього часу, дієсловом теперішнього часу.

“*Member States shall adopt the measures needed to establish the right of reply or the equivalent remedies and shall determine the procedure to be followed for the exercise thereof*” [24] - “*Держави-члени ухвалюють необхідні інструменти*

для запровадження права на відповідь або на вжиття рівноцінних засобів захисту прав, та визначають процедури для їх реалізації” [25]. В даному реченні застосовується синтаксична заміна, де знову простежується зміна з майбутнього часу на теперішній час.

3.3.2 Додавання

Нерідко виникають такі випадки, коли потрібні додаткові лексичні одиниці, які допоможуть краще передати сутність термінів. У такому разі застосовують стратегію додавання. Наведені нижче приклади демонструють цей процес у перекладі.

“12) *‘to flavour’ means to add flavourings or flavouring foodstuffs in the production of a spirit drink by means of one or more of the following processes: addition, infusion, maceration, alcoholic fermentation, or distillation of alcohol in the presence of the flavourings or flavouring foodstuffs;” [16]. - “12) «ароматизувати» означає додавати смако-ароматичні добавки або смако-ароматичні харчові продукти у виробництві спиртного напою за допомогою одного або декількох із таких процесів: додавання, настоювання, мацерація, спиртове бродіння або дистиляція спирту в присутності смако-ароматичних добавок або смако-ароматичних харчових продуктів;” [17]. В даному прикладі використовують додавання, що дозволяє уникнути невизначеності та забезпечує точність і зрозумілість цих понять.*

“15) *‘natural flavouring substance’ means natural flavouring substance as defined in point (c) of Article 3(2) of Regulation (EC) No 1334/2008;*” [16]. - “«натуральна смако-ароматична речовина» означає натуральну смако-ароматичну речовину, як означено в пункті (c) статті 3(2) Регламенту (ЄС) № 1334/2008;” [17]. Тут використовується додавання, аби надати більш точний переклад терміна “*natural flavouring substance*”.

“47) *‘making available on the market’ means any supply of a vehicle, system, component, separate technical unit, part or equipment for distribution or use on the market in the course of a commercial activity, whether in return for payment or free of charge;*” [20] - “47) надання на ринку» означає будь-яке платне або безоплатне

постачання транспортного засобу, системи, компонента, окремого технічного вузла, складової частини або обладнання для розповсюдження або використання на ринку в процесі здійснення комерційної діяльності;” [21]. Ця трансформація додавання уточнює, що будь-яка форма постачання (платна або безкоштовна) вважається наданням послуг на ринку. Вона дає зрозуміти, що поняття *any supply* включає в себе як комерційну, так і некомерційну діяльність, яка пов'язана з постачанням транспортних засобів, систем, компонентів тощо на ринку.

“1) *This Regulation shall apply to agricultural and forestry vehicles, as described in Article 4, designed and constructed in one or more stages, and to systems, components and separate technical units, as well as parts and equipment, designed and constructed for such vehicles*” [20]. - “1) Цей Регламент застосовується до всіх сільськогосподарських і лісгосподарських транспортних засобів, як описано в статті 4, розроблення та конструювання яких здійснюють в один або більш ніж один етап, до систем, компонентів та окремих технічних вузлів, а також складових частин та обладнання, розроблених та сконструйованих для таких транспортних засобів” [21]. Тут застосовується додавання слова “складових”, яке більш точно передає зміст.

“*Transmission system operators shall publish on their website for each interconnection point, with a frequency of at least once per hour during the gas day, the Wobbe-index and gross calorific value for gas directly entering their transmission networks at all physical interconnection points*” [18]. - “Оператори газотранспортних систем повинні публікувати на своєму веб-сайті для кожної точки міждержавного з'єднання з періодичністю щонайменше один раз на годину протягом газової доби індекс Воббе та вищу теплоту згорання для газу, що безпосередньо надходить у їхні газотранспортні системи у всіх фізичних точках міждержавного з'єднання” [19]. Тут використовують стратегію додавання, яке полягає у включенні терміна “міждержавного”, що полегшує розуміння в українській мові.

“1. To avoid price collapses in the internal market and to remedy situations of overproduction based on the forecast supply balance, and taking into account the commitments of the Union resulting from international agreements concluded in accordance with the TFEU, the Commission may adopt implementing acts withdrawing from the market, for a given marketing year, those quantities of sugar or isoglucose produced under quotas which exceed the threshold calculated in accordance with paragraph 2” [11]. - “1. Щоб уникнути різкого падіння цін на внутрішньому ринку і запобігти перевиробництву на основі прогнозу балансу пропозиції та беручи до уваги зобов’язання Союзу за міжнародними угодами, укладеними відповідно до ДФЄС, Комісія може ухвалювати імплементаційні акти про вилучення з обігу, в певному маркетинговому році, таких вироблених за квотами обсягів цукру або ізоглюкози, які перевищують граничне значення, розраховане відповідно до параграфа 2” [12]. В даному випадку використовується додавання для того, щоб розкрити всю суть поняття “collapses”.

3.3.3 Вилучення

“In applying a quality policy for spirit drinks produced in their own territory and in particular for geographical indications listed in the register or for the protection of new geographical indications, Member States may lay down rules on production, description, presentation and labelling that are stricter than those set out in Annexes I and II in so far as they are compatible with Union law” [16]. - “У застосуванні політики щодо якості держави-члени можуть встановлювати правила щодо виробництва, опису, представлення та маркування для спиртних напоїв, вироблених на власній території, зокрема для внесених до реєстру географічних зазначень чи для охорони нових географічних зазначень, які є суворішими, ніж у додатках I і II, якщо вони є сумісними із законодавством Союзу” [17]. Тут використовується перекладацька стратегія вилучення, а саме опущення прийменника down.

“The adjacent transmission system operators may agree to maintain or implement an allocation rule other than the operational balancing account, provided

that this rule is published and network users are invited to comment on the proposed allocation rule within at least two months after publication of the allocation rule” [18]. - “_____Суміжні оператори газотранспортних систем можуть погодитися залишити або впровадити правило алокації, відмінне від оперативного балансового рахунку, за умови, що це правило буде опубліковано, і замовники послуг транспортування будуть запрошені надати коментарі щодо _____ запропонованого правила алокації протягом періоду часу, який є не меншим ніж два місяці після опублікування_____правила алокації” [19]. Тут відбувається опущення іншомовних одиниць, а саме означених артиклів the, оскільки вони не є притаманними українській мові.

3.3.4 Перестановка

Аналізуючи акти ЄС, які стосуються торгівлі, перекладачі часто вдаються до використання перестановки (транспозиції), що полягає у зміні порядку слів або частин речень, з метою передати якомога більшу зрозумілість в перекладі.

“б) ‘distillation’ means a thermal separation process involving one or more separation steps intended to achieve certain organoleptic properties or a higher alcoholic concentration or both, regardless of whether such steps take place under normal pressure or under vacuum, due to the distilling device used; and can be single or multiple distillation or re-distillation;” [16]. - “б) «дистиляція» означає процес термічної сепарації, який складається з одного або декількох етапів сепарації, метою яких є досягнення певних органолептичних властивостей або підвищення концентрації спирту чи і те й інше, незалежно від того, чи такі етапи відбуваються за нормального тиску чи у вакуумі, за допомогою використовуваного перегінного апарата; та який може бути одноразовою або багаторазовою дистиляцією або редистиляцією;” [17]. В даному реченні трансформація перестановки дозволяє передати інформацію з англійської мови на українську мову у більш зрозумілій та логічній формі.

“Definition of and requirements for ethyl alcohol of agricultural origin” [19]. - “Визначення етилового спирту сільськогосподарського походження та

вимоги щодо нього” [17]. У цьому прикладі перестановка/транспозиція слів допомагає покращити зрозумілість тексту для україномовного читача. Перестановка слів у перекладі “визначення етилового спирту сільськогосподарського походження та вимоги щодо нього” допомагає зрозуміти, що йдеться про встановлення визначення та вимог для етилового спирту, який має сільськогосподарське походження. Така трансформація полегшує сприйняття тексту та забезпечує точність перекладу.

“23) ‘alcoholic strength by volume’ means the ratio of the volume of pure alcohol present in a product at 20 °C to the total volume of that product at the same temperature;” [16]. - “ 23) «міцність за об’ємною часткою спирту» означає співвідношення між об’ємом чистого спирту, присутнього у продукті за температури 20 °C, та загальним об’ємом продукту за такої самої температури;” [17]. В даному випадку простежується зміна порядку слів, яка забезпечує адекватний переклад і робить переклад більш логічним.

“24) ‘volatile substances content’ means the quantity of volatile substances, other than ethyl alcohol and methanol, contained in a spirit drink produced exclusively by distillation” [16]. - “24) вміст летких речовин означає кількість летких речовин, інших ніж етиловий спирт і метанол, які містяться у спиртному напої, отриманому винятково методом дистиляції” [17]. Тут ми бачимо використання транспозиції, а саме зміну порядку слів, яка забезпечує більш якісний переклад.

“Adjacent transmission system operators shall ensure that at least the following terms and conditions detailed in Articles 6 to 12 are covered by an interconnection agreement in respect of each interconnection point:” [18]. - “Оператори суміжних газотранспортних систем забезпечують наявність в угодах про міжсистемне з’єднання щонайменше таких умов, викладених у подробицях в статтях 6-12, стосовно кожної з точок міжсистемного з’єднання:” [19]. В даному випадку використовується транспозиція, що дозволяє краще передати зміст ідеї відповідно до мови перекладу.

“The mandatory terms of interconnection agreements listed in Article 3 or any amendments thereof concluded after the entry into force of this Regulation shall be communicated by the transmission system operators to their national regulatory authority and to Entso-g within 10 days after conclusion or amendment of the agreement” [18]. - *“Оператори газотранспортної системи передають відповідному національному регуляторному органу та ENTSOG тексти обов’язкових положень угод про міжсистемне з’єднання, перелічені у статті 3, або будь-які зміни та доповнення, внесені до них після того, як цей Регламент набув чинності, протягом 10 днів від дати укладання або внесення змін до таких угод”* [19]. Тут використовується транспозиція/перестановка для того, щоб зробити текст більш чітким і зрозумілим українським читачам.

“The Member State may establish, in accordance with their national law, the definition of the terms 'local public market', 'door-to-door selling' and 'region of production’” [11]. - *“Держави-члени можуть установити, відповідно до національного права, означення термінів «місцевий публічний ринок», «продаж від дверей до дверей» і «регіон, де здійснюється виробництво»”* [12]. В даному випадку ми можемо помітити використання транспозиції, де змінюється порядок слів для того, щоб переклад краще відповідав структурі української мови.

“Before concluding or amending an interconnection agreement which contains the rules referred to in Article 3(c), (d) and (e), transmission system operators shall invite network users to comment on the proposed text of those rules at least two months before the agreement is concluded or amended” [18]. - *Перед тим, як укласти або вносити зміни та доповнення до угоди про міжсистемне з’єднання, що містить правила, зазначені у статті 3(c), (d) та (e), оператори газотранспортної системи щонайменше за два місяці до дати укладання або внесення змін та доповнень до договору повинні запропонувати користувачам мережі висловити свої зауваження стосовно запропонованого тексту цих правил”* [19]. Тут ми можемо побачити трансформацію перестановки, яка робить текст більш чітким і зрозумілим.

“1. The terms for buying sugar beet and sugar cane, including pre-sowing delivery contracts, shall be governed by written agreements within the trade concluded between, on the one hand, Union growers of sugar beet and sugar cane or, on their behalf, the organisations of which they are members, and, on the other hand, Union sugar undertakings or, on their behalf, the organisations of which they are members.” - *“1. Письмові галузеві угоди, укладені між виробниками цукрових буряків і цукрової тростини Союзу або організаціями, членами яких вони є і які діють від їхнього імені, з одного боку, та цукровими підприємствами Союзу або організаціями, членами яких вони є і які діють від їхнього імені, з іншого боку, регулюють умови придбання цукрових буряків і цукрової тростини, у тому числі договорів постачання, що їх підписують перед сівбою.”*

3.3.5 Описовий переклад

Часто, через наявну різницю в юридичних системах, перекладачам необхідно вдаватись до використання описового перекладу для передачі англійських юридичних термінів українською мовою в актах ЄС в галузі торгівлі. Незважаючи на те, що ця стратегія перекладу може бути дещо громіздкою, вона дає змогу якомога повніше розкрити розуміння англійських понять. Нижче наведені приклади, які відображають цей процес описового перекладу.

“(1) The Treaty provides for the establishment of an internal market and the institution of a system ensuring that competition in the internal market is not distorted” [24]. - *“(1) Договір передбачає створення внутрішнього ринку та запровадження системи, що забезпечуватиме неспотворення конкуренції на внутрішньому ринку”* [25].

“(2) This requires, inter alia, the existence of an internal market for new products and services” [24]. - *“(2) Це вимагає, зокрема, наявності внутрішнього ринку для нових продуктів і послуг”* [25] Через те, що в українській правовій мові не існує прямого українського відповідника цього поняття, тут використовують стратегію описового перекладу, аби передати його значення.

“...‘packaging’ means the protective wrappings, cartons, cases, containers and bottles used in the transport or sale of spirit drinks;” [16] - “...«пакування» означає захисну обгортку, картонну тару, ящики, ємності та пляшки, які використовують під час перевезення або продажу спиртних напоїв;” [17]. Описовий переклад “used in transport” як “які використовують під час перевезення” дає більш детальне розуміння того, що включається в термін “пакування”. Це конкретизує, що пакування включає не тільки тару, яка використовується для продажу, але й тару, яка використовується для перевезення спиртних напоїв.

“‘label’ means any tag, brand, mark, pictorial or other descriptive matter, written, printed, stencilled, marked, embossed or impressed on, or attached to the packaging or container of food;” [16] - “«етикетка» означає будь-яку бирку, напис, знак, графічне або інше зображення, написане, надруковане, нанесене з використанням трафарету, марковане, витиснене або відбите на пакуванні чи ємності або прикріплене до пакування чи ємності з харчовим продуктом;” [17]. У цьому випадку використовується описовий переклад для того, щоб краще розкрити сутність цих процесів.

“Paragraph 1 shall not apply to original parts or equipment and to parts or equipment that are type-approved in accordance with any of the acts listed in Annex I, except where the approval relates to aspects other than those covered in paragraph 1” [20]. - “Параграф 1 не застосовується до оригінальних складових частин або обладнання, а також до складових частин або обладнання, тип якого було затверджено відповідно до будь-якого з актів, перелік яких подано в додатку I, за винятком випадків, коли таке затвердження стосується аспектів, на які параграф 1 не поширюється” [21]. В даному прикладі бачимо використання описового перекладу, що допомагає краще зрозуміти зміст оригіналу.

““Virgin olive oils” mean oils obtained from the fruit of the olive tree solely by mechanical or other physical means under conditions that do not lead to alterations in the oil, which have not undergone any treatment other than washing, decantation, centrifugation or filtration, to the exclusion of oils obtained using

solvents or using adjuvants having a chemical or biochemical action, or by re-esterification process and any mixture with oils of other kinds” [11]. - “«Оливкові олії першого віджиму» означає олії, отримані з плодів оливкового дерева лише за допомогою механічних або інших фізичних засобів за умов, які не призводять до змін олії, щодо якої не застосовували жодних способів оброблення, крім промивання, декантування, центрифугування або фільтрування, за винятком олій, отриманих з використанням розчинників або з використанням допоміжних речовин з хімічною або біохімічною дією, або за допомогою процесу повторної етерифікування, а також будь-яких сумішей з оліями інших видів” [12]. Ми можемо побачити тут використання описового перекладу, де перекладач намагається відтворити значення англійського “*Virgin olive oils*” за допомогою пояснення. Отже, в даному прикладі “*Virgin olive oils*” перекладається як “*Оливкові олії першого віджиму*”.

“1. A protected designation of origin and a protected geographical indication may be used by any operator marketing a wine which has been produced in conformity with the corresponding product specification” [11]. “1. Охоронювану назву місця походження та охоронюване географічне зазначення може використовувати будь-який оператор, що займається реалізацією вина, яке було вироблено згідно з відповідною специфікацією продукту” [12]. Тут ми можемо помітити використання описового перекладу, що забезпечує розуміння англійського словосполучення “*marketing a wine*”.

3.3.6 Компенсація

Варто зазначити, що при аналізі актів *acquis* ЄС, які стосуються торгівлі, ми дійшли висновку, що перекладачі дуже рідко використовують трансформацію компенсації. Проте, можемо глянути на єдиний приклад використання компенсації, який нам вдалось знайти:

“b) lying down supplementary provisions relating to classification, including by qualified classifiers, to grading, including by automated grading techniques, to identification, weighing and marking of carcasses and to the calculation of average Union prices and to the weighting coefficients used in the calculation of those prices”

[11]. - “*б) установлюють додаткові положення щодо класифікації, у тому числі кваліфікованими класифікаторами, щодо визначення класів якості, у тому числі автоматизованими методами, щодо ідентифікації, зважування та маркування туш, а також щодо розрахунку середніх цін Союзу та зважувальних коефіцієнтів, що їх використовують для розрахунку таких цін;*”

[12]. Тут простежується використання компенсації, що дозволяє забезпечити більш якісний і точний переклад терміна “*grading*”.

Як ми бачимо, під час перекладу актів ЄС у галузі торгівлі, перекладачі можуть вдатись до різних лексико-граматичних перекладацьких трансформацій, таких як граматична заміна, описовий переклад, додавання, вилучення, перестановка та компенсація.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.

У цьому розділі ми проаналізували різноманітні трансформації, які використовуються в перекладі актів Європейського Союзу в галузі торгівлі. Ми встановили, що для відтворення еквівалентності та адекватності перекладу використовуються різні прийоми, зокрема, транскодування, лексико-семантичні трансформації та лексико-граматичні трансформації.

Під час аналізу ми знайшли 23 випадки транскодування, з них 4 випадків транслітерацій, 6 випадків нульового транскодування та 13 випадків калькування. Використовуючи метод кількісних підрахунків ми дійшли висновку, що калькування є найбільш продуктивним прийомом транскодування, тоді як транслітерація є найменш продуктивним.

Щодо лексико-семантичних трансформацій, ми виявили 4 випадки конкретизації, 1 випадок генералізації та 8 випадків модуляції. За кількістю вживання, модуляція є найбільш продуктивною трансформацією, тоді як генералізація є найменш продуктивною.

Лексико-граматичні трансформації включали граматичну заміну, додавання, вилучення, перестановку, описовий переклад та компенсацію, з них 12 випадків граматичної заміни, 6 випадків додавання, 2 випадки вилучення, 9 випадків перестановки та 7 випадків описового перекладу і лише 1 випадок компенсації. За кількістю вживання, ми дійшли висновку, що граматична заміна є найбільш продуктивною трансформацією, тоді як вилучення та компенсація виявилися найменш продуктивними.

Загалом, наш аналіз показав, що найбільш продуктивними трансформаціями є граматична заміна та перестановка, оскільки ми виявили найбільшу кількість їх використань. Найменш продуктивними виявилися генералізація, вилучення та компенсація, оскільки ми знайшли лише по 1-2 випадки кожної з цих трансформацій. За нашими підрахунками, найбільш продуктивними виявились лексико-граматичні трансформації, оскільки ми знайшли 37 випадків використання цих трансформацій. Найменш продуктивними виявились лексико-семантичні трансформації

Ми дійшли висновку, що прийоми транскодування, лексико-семантичні трансформації та лексико-граматичні трансформації допомагають забезпечити еквівалентність та адекватність переклад.

ВИСНОВКИ

Дискурс є складним явищем, що складається з учасників комунікації, ситуації спілкування та тексту, і дослідження його є важливим у контексті розуміння та інтерпретації правових документів. У юридичному дискурсі використовується спеціалізована термінологія, яка допомагає нормалізувати відносини між учасниками та запобігає неправильній інтерпретації, а також характеризується нейтральністю. Дослідження різних аспектів юридичного дискурсу є важливим у розвитку суспільства та формуванні правової культури, особливо в контексті глобалізації та інтеграції України до ЄС. Юридичний дискурс є процесом, що базується на історичних та соціокультурних нормах і має на меті створення та врегулювання правових норм, контролювання та регулювання суспільних відносин. Мова юридичного дискурсу є особливим унікальним кодом, який відрізняється від інших кодів. Такій мові притаманне використання спеціалізованої термінології, кліше та канцеляризмів. Юридична мова не характеризується експресивністю.

У перекладі юридичних текстів перекладачі використовують різні перекладацькі стратегії, такі як очуження та одомашнення, щоб адаптувати текст під мовну та культурну специфіку цільової аудиторії. Вони також вдаються до різноманітних перекладацьких трансформацій, зокрема описового перекладу, транскодування, конкретизації, додавання, вилучення, перестановки та граматичної заміни. Ці техніки використовуються для забезпечення точності та зрозумілості перекладу, збереження стилю та змісту оригіналу та адаптації тексту до мови та культури цільової аудиторії.

Термін *acquis communautaire* відіграє важливу роль у Європейському праву. Під цим поняттям розуміють корпус права Європейського Союзу, який країни-кандидати мають прийняти та реалізувати в своїх національних правових системах, аби вступити до Європейського Союзу. *Acquis communautaire* входить до вторинного законодавства, яке в свою чергу складається з директив, регламентів, рішень, рекомендацій та висновків.

Акти *acquis* ЄС у галузі торгівлі мають свої як і лексичні, так і граматичні особливості. З огляду на лексичні характеристики, ці акти характеризуються спеціальною термінологією: різні юридичні, торговельні терміни, латинські вислови, назви різних структур, які стосуються до ЄС, тощо. При перекладі таких характеристик, перекладачі часто вдаються до стратегій одомашнення та очуження. До граматичних особливостей актів *acquis*, пов'язаних із торгівлею, належать наступне: використання дієслів пасивної дії, модальних дієслів (*shall*, *must*, *may*, *can*), складносурядних і складнопідрядних речень, тощо. При перекладі таких граматичних характеристик, перекладачі використовують адаптивні стратегії, які спонукають їх до використання тактик перекладу (граматичні заміни, описовий переклад, тощо).

Аналізуючи переклади актів ЄС у галузі торгівлі, ми дійшли висновку, що перекладачі здебільшого вживають лексико-граматичні трансформації, особливо граматичні заміни та транспозиції (перестановки). Найменш продуктивними виявились саме лексико-семантичні трансформації, оскільки ми зустріли лише декілька випадків використання конкретизації та генералізації. Також перекладачі окрім трансформацій можуть вживати ще й прийоми транскодування. Наприклад, ми помітили 23 випадків використання таких прийомів, як транслітерація, калькування та нульове транскодування. Найпродуктивнішими з них виявились саме прийоми калькування або кальки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абабілова Н. М., Сидоренко Ю. І. Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності текстів : Мова і культура. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. Вип. 15, т. 6. С. 416-420.
2. Андрієнко Т. П. Когнітивні чинники, що визначають вибір стратегії перекладу : Філологічні трактати. Суми: Сумський державний університет, 2012. Т. 4. №3. С. 5-13.
3. Андрієнко Т. П. Стратегії і тактики перекладу: когнітивно-дискурсивний аспект (на матеріалі художнього перекладу з англійської мови на українську) : монографія / за ред. В. І. Карабан. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 339 с.
4. Артикуца Н. В. Мова права у її функціональних різновидах. *Сьогодення українського мовного середовища*. /упоряд. Мороз Л. З. Київ : Ін-т вищої освіти АПН України, 2008. С. 23–32.
5. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія : навч. посіб.— 2-ге вид., змін, і доп. Київ : Стилос, 2004. 277 с.
6. Артикуца Н. В. Українська правнича термінологія в європейському контексті: науково-теоретичні та навчально-методичні аспекти. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. - 2009. - Вип. 20. - С. 32-37.
7. Балацька О. Л., Куц О. В., Педашев С. А Особливості англо-українського перекладу багатокомпонентних термінів: лексичні трансформації. *Молодий вчений* : наук. журн. Харків :2019. № 5.1 (69.1). С. 14–17.
8. Бегма Ю. (Фролова) Комплексні перекладацькі трансформації як спосіб досягнення адекватності перекладу англійських художніх текстів українською мовою. *Мова і культура*. 2012. Вип. 15, т. 7. С. 464-468.
9. Бурада-Ласен О. Бурда-Лассен О. В. Переклад як процес декодування ментальності ідентичності нації (на матеріалі українських і німецьких етнолексем міфологічного походження): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2005. 20 с.

10. Дерді Е. Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2013. 284 с.
11. Дзера О. Жанри художнього перекладу. *Записки перекладацької майстерні 2000-2001*. Львів : Центр гуманітарних досліджень ЛНУ ім. І. Франка, 2002. Т. 1. С. 18-37.
12. Касяненко Д. С. Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України дис. канд. філол. наук : 10.02.16 / Дар'я Сергіївна Касяненко; наук. кер. Т. Р. Кияк; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2001. – 257 с.
13. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Граматичні труднощі при перекладі наукової та технічної літератури: в 2 т., Київ: TEMPUS Флоренція – Страсбург – Гранада, 1997. Т. 1. 278 с.
14. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі: посіб.-довід. 4-те вид., випр. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
15. Коваль М. С. Деякі аспекти вивчення юридичного дискурсу в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. Київ, 2014. Вип. 29. С. 44-47.
16. Коваль Н. Є. Інтердискурс у юридичному дискурсі. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Філологічні науки (мовознавство)*. Дрогобичі, 2014. № 2. С. 68-72.
17. Коваль Н. Є. Мовні засоби аргументації в юридичному дискурсі (на матеріалі англійських законодавчих та судових документів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2007. 20 с.
18. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Київ : Наукова думка, 2003. 285 с.

19. Корунець, І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : Підручник. Вінниця: «Нова Книга», 2003.
20. Кравченко С. П. Лінгвістичні особливості юридичного дискурсу. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. / відп. ред. М. Р. Аракелян : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 15 трав. 2020 р. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 58-60.
21. Кравченко С. П. Мова як фактор правоутворення та законотворення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2000. 10 с.
22. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українські мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Ленвіт, 2012. С. 144-149.
23. Михайленко О. А. Поняття “Перекладацькі стратегії” як складова стратегічної компетенції : *Наукові записки. Педагогічні та історичні науки ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2014. Вип. 121. С. 148-154.
24. Ніколаєва Т. М. Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. Київ, 2018. Т. 29(68), № 1. С. 110-115.
25. Пастрик Т. В. Концептуальна модель продуктивного білінгвізму перекладача : збірник наукових праць Інституту психології. Київ: ім. Г. С. Костюка, 2006. Т. 8. Вип. 2. С. 141–148.
26. Петров Р. А. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Р. А. Петрова. Київ: Істина, 2009. 376 с.
27. Петров Р. А. Петров Р. А. Правова природа "Acquis" Європейського Союзу та його транспозиція у правові системи третіх країн: автореф. дис. ... доктора юрид. наук Київ : Б.в., 2014. 38 с.
28. Петров Р. А. Транспозиція «acquis» Європейського Союзу в правові системи третіх країн: Монографія. Київ : Істина, 2012. 384 с.

29. Подміногін В. О. Переклад: тенденція та традиція. О простом и сложном профессионально. Харьков : Харьк. гуманитар. ун-т “Нар. укр. акад.”, 2011. С. 176–183.
30. Подуфалова К. Стратегії перекладу для професійних цілей. Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич : 2021. Вип. 4(190). С. 153-156.
31. Проценко Г. П. Правнича лінгвістика : навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Гусарова. Київ : А. В. Паливода, 2010. 312 с.
32. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій. Харків : ім. Каразіна, 2016. 117 с.
33. Руднева І. С. Юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* Харків, 2018. Вип. 87. С. 85-91.
34. Руднева І. С. Жанрова специфіка юридичного дискурсу і його мовна реалізація. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* Харків, 2017. Вип. 85. С. 101–107.
35. Фролова І. Є., Андрієнко Т. П. Стратегії спілкування та стратегії перекладу. Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи: колективна монографія / за ред.: Л. М. Черноватого, О. А. Кальниченка, О. В. Ребрія. Вінниця : Нова Книга, 2013, С. 211-232.
36. Ходаковська О. О. Стратегії перекладу англomовного юридичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії.* Ужгород : Ужгородський національний університет, 2021. Вип. 15. С. 61–65.
37. Царьова, І. В. Лінгвопрагматичний аспект юридичного дискурсу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство) :* зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 9. С. 126-132.

38. Царьова І. В. Юридичне документознавство : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т. внутр. справ., 2017. 172 с.
39. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. С. 150-161.
40. Чернікова Л. Ф. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Особливості юридичного перекладу. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. № 267. С. 180-184.
41. Шаблій О. А. Переклад юридичних текстів (на матеріалі правничих термінологічних систем ФРН та України): навч. посіб. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Київський університет», 2008. 247 с.
42. Bassnett-McGuire, S. Translation studies. London & New York: Methuen, 1980. 178 p.
43. Bell, R. T. (2016). Translation and translating: Theory and practice. London and New York: Longman. 298 p.
44. Busse D. Recht als Text. Linguistische Untersuchung zur Arbeit mit Sprache in einer gesellschaftlichen Institution Tübingen : Niemeyer, 1992. Bd 131. 359 S.
45. Cao D. Translating Law. Clevedon : Multilingual Matters, 2007. 189 p.
46. Cohen, A. D., & Wang, I. K (2018). Fluctuation in the functions of language learner strategies. *System*, 74, pp. 169–182.
47. Dijk T. A. van Strategies of Discourse Comprehension. New York: Academic Press, 1983. 389 p. 59.
48. Dijk T. A. van. Communicating racism: ethnic prejudice in thought and talk. London: Sage Publishing, 1987. 435 p.
49. Dijk T. A. van. Discourse and Communication: New Approaches to the Analysis of Mass Media Discourse and Communication. Berlin : Language Arts & Disciplines, 1985. 367 p.

50. Dijk T. A. van. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London : Sage, 1998. 147 p.
51. Harris Z. *Discourse analysis*. London: Forgotten Books, 2018. 80 p.
52. Krings, H.P. *Translation problems and translation strategies of advanced German learners of French*. *Interlingual and intercultural communication*: J. House, & S. Blum-Kulka (Eds.). Tübingen: Gunter Narr, 1986. pp. 263-275.
53. Lörcher, W. *Translation performance, translation process, and translation strategies. A psycholinguistic investigation*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1991.
54. Lörcher, W. *A psycho linguistic analysis of translation processes*. *Meta* in 41(1) : 1996. pp. 26-32.
55. Newmark, P. (1988). *Approaches to translation*. Tehran : Rahnama. 292 p.
56. Nussbaumer Markus. *Sprache und Recht*. Heidelberg: Groos, 1997. S. 50
57. Otto W. *Bürgernahere Verwaltungssprache : ein neuer Fortbildungsinhalt*. *Verwaltung und Fortbildung*. Bd. 9.. 1981. Heft 2. S. 59-68.
58. Sandrini P. *Transnationale interlinguale Rechtskommunikation: Translation als Wissenstransfer*. *Rechtssprache Europas. Reflexion der Praxis von Sprache und Mehrsprachigkeit im supranationalen Recht*. Berlin : Duncker & Humblot, 2004. S. 139-156.
59. Venuti L. *Strategies of translation*. *Routledge Encyclopedia of translation studies*. London & New York : Routledge, 2000. pp. 240-244.
60. Wedl J. *L'analyse de discours « à la Foucault » en Allemagne : trois approches et leurs apports pour la sociologie*. Dans *Langage et société* 2007/2 (n° 120), p. 35-53.
61. Weisflog W. E. *Rechtsvergleichung und juristische Übersetzung. Eine interdisziplinäre Studie*. Zürich : Schulthess Polygraphischer Verlag. 1996. – 202 S.

62. Ziller J. Report “Integration of the *acquis communautaire* into the legal order of new and future member states of the UE”. Trieste: MIB School of Management, 2018. 6 p.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ:

63. Дорда С. Про деякі теоретичні засади дослідження політичного дискурсу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Філологічні науки*. Кіровоград, 2015. Вип. 138. - С. 149-154. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2015_138_17

64. Дорда С. Формування іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетентності у студентів юридичного факультету. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Філологічна*. Острог, 2012. Вип. 23. С. 263-265. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_23_86

65. Логовінова С., Лопата І. Лінгвокультурні проблеми художнього перекладу на прикладі синтаксичних трансформацій. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Філологічні науки*. Кіровоград, 2009. - Вип. 81 (4). С. 285-289. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81\(4\)_71](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81(4)_71)

66. Ніконова В. Г. Трансформації. URL: <https://www.scribd.com/document/613890257/Трансформації-Ніконова>

67. Ольховська Н. С. Специфіки тексту та стратегії перекладу. URL: <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencja/perekladoznavstvo/params/post/1338438/>

68. Межі імплементації *acquis communautaire* в Україні у сфері охорони довкілля, 2016 аналітичний документ. Львів: Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля”, 2016. 29 с. URL: <https://www.rac.org.ua/vydannya/analitichni-dokumenty/mezhi-implementatsiyi-acquis-communautaire-v-ukrayini-u-sferi-okhorony-dovkillya-analitichnyu-dokument-2016>

69. Рекомендації для українських органів державного управління щодо наближення українського законодавства до права ЄС. Київ : 2018. 103 с. URL:

https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/legal_approximation_guidelines_ukr_new.pdf

70. Лекція з навчальної дисципліни Право європейського союзу: загальнотеоретичні аспекти. Київ: Національна академія внутрішніх справ. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/eulaw/info/lec1.html>

71. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Codification of the Acquis communautaire URL:

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0645:FIN:EN:PDF>

ДОВІДКОВІ ДЖЕРЕЛА

72. Бусел В. Т. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / за гол. ред. . Київ; Ірпінь: Перун. 1728 с.

73. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. *Енциклопедичний словник*. Київ : АртЕк, 1998.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. Directive 2013/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj> (дата звернення: 22.04.2023)

2. Про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг (Директива про аудіовізуальні медіапослуги): Директива Європейського парламенту і ради № 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/2010-13-es.pdf> (дата звернення: 22.04.2023)

3. On the European Union trade mark and repealing Commission Regulations (EC) No 2868/95 and (EC) No 216/96: Commission Delegated Regulation (EU) 2017/1430 of 18 May 2017 supplementing Council Regulation (EC) No 207/2009 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32017R1430>(дата звернення: 05.05.2023)

4. На доповнення Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/1001 про торговельну марку Європейського Союзу та про скасування Делегованого регламенту (ЄС) 2017/1430: Делегований регламент комісії ЄС № 2018/625 від 5 березня 2018 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/delegovaniy-reglament-komisii-es-2018625.pdf> (дата звернення: 05.05.2023)

5. On collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market : Directive 2014/26/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32014L0026> (дата звернення: 22.04.05)

6. Про колективне управління авторським правом і суміжними правами та мультитериторіальне ліцензування прав на музичні твори для онлайн використання на внутрішньому ринку: Директива Європейського Парламенту і Ради 2014/26/ЄС від 26 лютого 2014 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/direktiva-2014-26-es.pdf> (дата звернення: 22.04.05)

7. Commission Implementing Regulation (EU) 2015/2447 of 24 November 2015 laying down detailed rules for implementing certain provisions of Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council laying down the Union Customs Code https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2015/2447/oj (дата звернення: 22.04.05)

8. Щодо детальних правил імплементування певних положень Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 про встановлення Митного кодексу Союзу: Імплементативний Регламент Комісії

(ЄС) 2015/2447 від 24 листопада 2015 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-G> (дата звернення: 22.04.05)

9. Commission Delegated Regulation (EU) 2016/341 of 17 December 2015 supplementing Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council as regards transitional rules for certain provisions of the Union Customs Code where the relevant electronic systems are not yet operational and amending Delegated Regulation (EU) 2015/2446 URL: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2016/341/oj (дата звернення: 22.04.05)

10. На доповнення Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 стосовно перехідних правил щодо певних положень Митного кодексу Союзу, якщо відповідні електронні системи ще не функціонують, та про внесення змін до Делегованого регламенту (ЄС) 2015/2446: Делегований Регламент Комісії: Делегований Регламент Комісії (ЄС) 2016/341 від 17 грудня 2015 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/delegovaniy-reglament-komisii-es-2016341.pdf> (дата звернення: 22.04.05)

11. Establishing a common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007: Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1308&qid=1683640193905> (дата звернення: 22.04.05)

12. Про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарських продуктів та про скасування регламентів Комісії (ЄЕС) № 922/72, (ЄЕС) № 234/79, (ЄС) № 1037/2001 і (ЄС) № 1234/2007: Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1308/2013 URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%201308%202013.pdf> (дата звернення: 22.04.05)

13. Laying down detailed rules for implementing certain provisions of Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council on the European Union trade mark, and repealing Implementing Regulation (EU) 2017/1431: Commission Implementing Regulation (EU) of 5 March 2018 2018/626 URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/626/oj (дата звернення: 23.04.05)

14. Щодо детальних правил імплементації деяких положень Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2017/1001 про торговельну марку Європейського Союзу та про скасування Імплементаційного регламенту (ЄС) 2017/1431: Імплементаційний Регламент Комісії (ЄС) 2018/626 від 5 березня 2018 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/reglament-komisii-es-2018626.pdf> (дата здернення: 24.04.05)

15. Supplementing Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council on the European Union trade mark, and repealing Delegated Regulation (EU) 2017/1430: Commission Delegated Regulation (EU) 2018/625 of 5 March 2018 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R0625&from=NL> (дата звернення: 24.04.05)

16. On the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008: Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/787/oj>

17. Про визначення, опис, представлення та маркування спиртних напоїв, використання назв спиртних напоїв у представленні та маркуванні інших харчових продуктів, охорону географічних зазначень для спиртних напоїв, використання етилового спирту та дистилятів сільськогосподарського походження в алкогольних напоях та скасування Регламенту (ЄС) № 110/2008: Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2019/787 від 17 квітня 2019 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55->

GOEEI/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%202019%20787.pdf

18. Establishing a network code on interoperability and data exchange rules: Commission Regulation (EU) 2015/703 of 30 April 2015 URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/703/oj>

19. Регламент Комісії (ЄС) 703/2015 від 30 квітня 2015 року, яким впроваджується мережевий кодекс щодо правил взаємодії та обміну даними URL:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/komisii-es-7032015.pdf>

20. On the approval and market surveillance of agricultural and forestry vehicles: Regulation (EU) No 167/2013 of the European Parliament and of the Council of 5 February 2013 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R0167>

21. Про затвердження сільськогосподарських і лісогосподарських транспортних засобів та ринковий нагляд щодо них: Регламент Європейського Парламенту і Ради(ЄС) № 167/2013 від 05 лютого 2013 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55->

GOEEI/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20167%202013.pdf

22. Establishing the procedure for AIFMs which choose to opt in under Directive 2011/61/EU of the European Parliament and of the Council: Commission Implementing Regulation (EU) No 447/2013 of 15 May 2013 URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:132:0001:0002:EN:PDF>

23. Про встановлення для КАІФ, які обирають прилучення до рамок Директиви Європейського Парламенту і Ради 2011/61/ЄС, відповідної процедури: Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 447/2013 від 15 травня 2013 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/implementatsiyinyi-reglament-komisii-es-4472013.pdf>

24. On the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of

the Council of 22 May 2001 URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0029>

25. Про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві: Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/direktiva-2001-29-es.pdf>

SUMMARY

The relevance of the topic of the master's thesis is determined by Ukraine's desire to become a full-fledged member of the European Union and the urgent need to bring its legislation and the entire legal system in accordance with international legal norms and standards, in particular in terms of cooperation with the leading European international organisations - the Council of Europe, the European Union and the GATT/WTO. It is extremely important to consider the specificity of the language of law, its role in the translation of legal acts and its impact on the transparency and consistency of Ukrainian legislation with EU law. It is also worth noting that the texts of EU acts have been studied in Ukraine relatively recently. Therefore, this issue is not sufficiently researched and covered today.

The object of the research is the texts of EU trade-related acts and their official translations into Ukrainian.

The subject of the research is the strategies of reproducing the characteristics of the English-language EU trade acts as a type of legal discourse.

The aim of the research is to identify the key ways of translating EU trade acts and to comprehensively analyse the translation strategies and transformations applied.

In order to achieve this goal, the following objectives need to be performed:

- presenting a review of theoretical literature on the chosen topic
- defining the concepts of discourse and legal discourse
- studying the concept of *acquis communautaire*
- classifying EU legislative acts and characterise their linguistic features
- getting acquainted with different interpretations of translation strategies
- getting acquainted with the general strategies used in the translation of legal texts from English into Ukrainian
- identifying the most common strategies in the translation of EU legislation into Ukrainian
- analysing examples of the use of various transformations in the translation of EU trade-related acts

The research material is the acts acquis of the EU in trade. We analysed 12 EU acquis acts.

Research methods. To achieve the goal, we used a comprehensive analysis, including a descriptive method, methods of translation, definitional analysis and elements of component analysis. We also applied the method of quantitative calculations to demonstrate which strategies and transformations are most productive in the translation of trade-related EU acts.

The novelty of the research lies in the comprehensive analysis of unique specifics of legal acts of the EU and legal discourse and examination of translating strategies used in Ukrainian translation.

The theoretical significance of the research lies in an in-depth study of the peculiarities of legal translation and translation of English-language EU legal acts.

The practical significance of the research is determined by the possibility of applying its results in practice when translating EU acts into Ukrainian not only in the field of trade, as well as using its materials in practical classes on legal translation in higher education institutions.

The Introduction provides a relevance of the topic and outlines the aim and objectives of the master thesis. It also specifies the research materials and methods, the theoretical significance of the research, its novelty, and practical significance. It should be noted that it also gives the outline of the whole research.

Chapter 1 focuses on the theoretical background necessary for addressing the objectives and achieving the desired goal. The theoretical part highlights the current state of the problem in the field of linguistics, translation strategies and translation transformations that are used in legal texts. It also discusses different unique characteristics of the legal discourse and its language characteristics. Such Ukrainian researchers as Hodakovska, T. Andriienko, T. Pastryk, O. Cherednichenko K. Podufalova and others made a big contribution to the studying of translating strategies. The most famous translation strategies are foreignisation and domestication. It should be noted that such Ukrainian translation scholars and researchers as V. Karaban, I. Korunets, S. Maximov and Nikonova studied translation

transformations and all of them have their own classifications. Those classifications of translation transformations are similar, but have some differences. For example, S. Maximov refers transposition, addition and omission to grammatical transformations, while V. Karaban considers them to belong to lexical transformations.

Chapter 2 highlights the general characteristics of sources of the EU law and shows the unique lexical and grammatical peculiarities of the acts acquis of the EU in the field of trade and the ways of their translation. It also provides translation strategies that can be used while translating those acts.

Chapter 3 defines the results of the research of translation transformations that are applied by translators to render acts acquis of the EU in trade. The research was carried out with the help of the classification of translation transformations made by V. Nikonova.